

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ – ΧΡΗΣΗ ΜΕΡΙΚΩΝ ΑΥΤΟΦΥΩΝ ΚΑΙ
ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΒΑΡΕΛΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΡΤΣΩΝΑΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ,
ΓΕΩΠΟΝΟΣ MSc

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2006

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	03
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	05
ΙΚΕΒΑΝΑ: Η “ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ”.....	10
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΑΝΘΟΔΕΣΜΩΝ.....	22
ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ.....	30
ΠΟΤΕ ΜΑΖΕΥΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΦΥΤΟΥ.....	31
ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗΣ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ.....	32
ΤΕΡΡΑΡΙΑ ΚΑΙ ΚΗΠΟΙ ΣΕ ΓΥΑΛΕΣ.....	34
ΑΙΓΟΚΛΗΜΑ.(<i>Lonicera caprifolium</i> - <i>Caprifoliaceae</i>).....	42
ΑΚΑΝΘΟΣ. (<i>Acanthus mollis</i> – <i>Acanthaceae</i>).....	44
ΑΚΟΥΙΛΕΓΙΑ.(<i>Aquilegia</i> sp. – <i>Ranunculaceae</i>).....	45
ΑΝΤΙΡΡΙΝΟ.(<i>Antirrhinum majus</i> - <i>Scrophulariaceae</i>).....	47
ΑΟΥΚΟΥΜΠΑ.(<i>Aucuba japonica</i> – <i>Comaceae</i>).....	48
ΑΡΙΑ .(<i>Quercus ilex</i> – <i>Fagaceae</i>).....	49
ΒΕΙΓΚΕΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ.(<i>Weigela florida</i> – <i>Caprifoliaceae</i>).....	50
ΒΕΡΟΝΙΚΑ.(<i>Veronica speciosa</i> – <i>Scrophulariaceae</i>).....	51
ΒΙΓΚΑ.(<i>Vinca rosea</i> – <i>Apocynaceae</i>).....	52
ΓΕΡΑΝΙΟ.(<i>Geranium</i> sp. – <i>Geraniaceae</i>).....	53
ΓΥΨΟΦΙΛΗ.(<i>Gypsophila paniculata</i> – <i>Caryophyllaceae</i>).....	55
ΔΑΦΝΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ.(<i>Laurus nobilis</i> – <i>Lauraceae</i>).....	55
ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ.(<i>Rosmarinus officinalis</i> – <i>Labiatae</i>).....	57
ΕΛΑΤΗ ΛΕΥΚΗ.(<i>Abies alba</i> – <i>Pinaceae</i>).....	58
ΕΣΠΕΡΙΔΑ.(<i>Hesperis matronalis</i> – <i>Cruciferae</i>).....	60
ΕΧΙΝΟΠΑΣ.(<i>Echinops ritro</i> – <i>Compositae</i>).....	61
ΗΜΕΡΟΚΑΛΛΗ.(<i>Hemerocallis</i> sp. - <i>Liliaceae</i>).....	62
ΙΛΕΞ .(<i>Ilex aquifolium</i> - <i>Aquifoliaceae</i>).....	63
ΚΙΣΣΟΣ.(<i>Hedera helix</i> – <i>Araliaceae</i>).....	65
ΚΟΜΑΡΟΣ.(<i>Arbutus unedo</i> – <i>Ericaceae</i>).....	67
ΚΟΡΕΟΨΗ.(<i>Coreopsis</i> sp. – <i>Compositae</i>).....	69
ΚΡΑΝΙΑ.(<i>Cornus alba</i> “sibirica” – <i>Comaceae</i>).....	70
ΚΥΔΩΝΙΑ ΙΑΠΩΝΙΚΗ. (<i>Cydonia japonica</i> – <i>Rosaceae</i>).....	71
ΚΥΔΩΝΙΑΣΤΡΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΚΛΑΔΟ.(<i>Cotoneaster horizontalis</i> - <i>Rosaceae</i>).....	73

ΜΗΛΙΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΗ. (<i>Malus sp.</i> – <i>Rosaceae</i>).....	74
ΠΡΙΜΟΥΛΑ. (<i>Primula vulgaris</i> – <i>Primulaceae</i>).....	76
ΠΥΡΑΚΑΝΘΟΣ. (<i>Pyracantha coccinea</i> – <i>Rosaceae</i>).....	77
ΡΟΔΟΔΕΝΤΡΟ. (<i>Rhododendron sp.</i> – <i>Ericaceae</i>).....	79
ΣΥΡΙΓΓΑ. (<i>Syringa vulgaris</i> – <i>Oleaceae</i>).....	81
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ. (<i>Rosa sp.</i> – <i>Rosaceae</i>).....	82
ΦΟΡΣΥΘΙΑ. (<i>Forsythia intermedia</i> - <i>Oleaceae</i>).....	83
ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΥΤΩΝ.....	84
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	89
ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ.....	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ίσως τίποτε δεν φέρνει αμέσως τόση ζωντάνια και ωριμότητα σ' ένα δωμάτιο, όσο τα άνθη. Ούτε κάτι άλλο μας προσφέρει πιο αυθόρμητη πρόκληση, ενδιαφέρον και φαντασία, από την τακτοποίηση ανθέων στους διάφορους χώρους ενός σπιτιού. Τακτοποιώντας με ευαισθησία και χάρη κομμένα άνθη, μεταμορφώνονται και φρεσκάρονται με φυσική ωραιότητα, οι εσωτερικοί χώροι στους οποίους φιλοξενούνται.

Μερικές ανθικές συνθέσεις βέβαια, φαίνονται αφύσικες, γιατί περιορίζουν τα ζωντανά άνθη σε άκομψα σχέδια και παραμορφώνουν και διαστρέφουν την αναμενόμενη αισθητική εμφάνιση των ανθοδεσμών. Ο σκοπός δεν είναι να δημιουργηθούν εντυπώσεις της ανθρώπινης εφευρετικότητας, αλλά να αποδοθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε φυτού και άνθους, όπως αυτά αναπτύσσονται στη φύση. Οπωσδήποτε όμως, περισσότερος χρόνος και φροντίδα για τη δημιουργία μιας ανθικής σύνθεσης, θα έχει ως αποτέλεσμα να φαίνεται φυσική και ανεπιτήδευτη.

Χρώμα, γραμμή, σχήμα, υφή, κλίμακα και άρωμα, είναι στοιχεία που πρέπει να έχει κανείς υπόψη του, όταν σκέφτεται να δημιουργήσει μία ανθική σύνθεση. Στην περίπτωση αυτή, έχει σημασία τι βλέπει με τα ίδια του τα μάτια, ο δημιουργός της ανθοδέσμης. Υπάρχουν βέβαια βασικές αρχές σχεδιασμού ανθοδετικής, αλλά το τελικό κριτήριο είναι το προσωπικό αίσθημα που έχει σχέση με την ευχάριστη και ισορροπημένη εμφάνιση της ανθικής σύνθεσης. Καθώς αποκτά κανείς μεγαλύτερη εμπειρία, μπορεί έπειτα να εφαρμόζει τις αρχές αυθόρμητα και με ευκολία.

Σύνθεση ανθική, είναι η τέχνη συνδυασμού ανθέων, φύλλων, καρπών και ανθοδοχείου, για να δημιουργηθεί μια ανθοδέσμη που είναι ευχάριστη σ' αυτόν που τη βλέπει. Είναι σημαντικό, τα άνθη που έχουν επιλεγεί για μία ανθική σύνθεση, να κατατάσσονται σε ομάδες για να βελτιώσουν την εμφάνιση και τις εντυπώσεις της διακόσμησης ενός εσωτερικού χώρου. Εάν χρησιμοποιηθούν άνθη εντυπωσιακά σε συνδυασμό ή με αντίθεση ως προς τα χρώματα, σχήματα και την υφή της ανθικής σύνθεσης, το αποτέλεσμα θα είναι μία ευχάριστη διάσταση στο χώρο που φιλοξενούνται.

Στο σχεδιασμό των ανθικών συνθέσεων, η οπτική έμπνευση είναι πολύ περισσότερο από ένα δόγμα.

Γίνεται προσπάθεια η σύγχρονη ανθοδετική να μην προσκολλάται στους αυστηρούς κανόνες, αλλά να επιτυγχάνεται χωρίς να χρειάζονται ειδικές ικανότητες και γνώσεις. Το μόνο που χρειάζεται, είναι ενθουσιασμός και θέληση για πειραματισμό, από αυτόν που ασχολείται με το αντικείμενο αυτό.

Υπήρχε κάποτε εποχή, που τα κομμένα άνθη ήταν προσιτά μόνο στα ανθοπωλεία και θεωρούνταν πολυτέλεια. Σήμερα είναι διαθέσιμα και σε καλές τιμές μάλιστα, σε κέντρα κήπων, υπεραγορές και σε υπαίθριους πάγκους λαϊκών αγορών, όπου είναι δυνατόν να βρεθούν υγιή και καλής ποιότητας άνθη.

Είναι γεγονός επίσης, ότι συνεχώς εκπλήσσεται κανείς από τον τρόπο με τον οποίο τα άνθη έχουν την ικανότητα να ευχαριστούν και να εμπνέουν με την ατέλειωτη ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων, υφής και του αρώματός τους.

Και εδώ ακριβώς βρίσκεται η ομορφιά της ανθοδετικής, δηλαδή στην αγνότερη αίσθηση και ικανότητα, να φέρνει τη φύση μέσα στο σπίτι, το γραφείο και σε χώρους διαφόρων εκδηλώσεων, για να λαμπρύνει και να εμπνέει την καθημερινότητα της ζωής. (Κανταρτζής, 2004)

ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.

Διά μέσου των αιώνων η Δυτική ανθοδετική αντανάκλα στο ρυθμό και την κατεύθυνση της Αρχιτεκτονικής και των τεχνών της Διακοσμητικής.

Αντιπροσωπεύει επίσης την οικονομική, πολιτική και θρησκευτική τάση της εποχής, συμβολίζοντας τον πλούτο και τη χλιδή σε περιόδους ευημερίας.

Δεν είναι πάντοτε εύκολο να τεκμηριωθούν τα στοιχεία της παραδοσιακής ανθοδετικής, που υπήρχαν πριν αιώνες. Τυπικά ο ερευνητής πρέπει να στηρίζεται στην τέχνη και τα σύγχρονα συγγράμματα, αναγνωρίζοντας ότι τα πλαίσια του χρόνου που αναφέρονται σαν «περίοδος» αντιπροσωπεύουν δεκάδες εναλλασσόμενους ρυθμούς και ότι μία επιλογή ρυθμού μπορεί να καλύψει χώρες και ηπείρους ακόμα. Όταν προστεθεί στις μεταβλητές αυτές το γεγονός ότι ο διακοσμητής ανθοδεσμών, τότε όπως και τώρα, έχει τον ιδιαίτερο προσωπικό του ρυθμό, αντιλαμβάνεται κανείς, ότι αυτός που πρόκειται να δημιουργήσει μία ανθική σύνθεση στο πνεύμα μιας περιόδου, έχει την ελευθερία των προσωπικών του επιλογών.

Οι συνθέσεις αυτές δείχνουν πώς η Δυτική ανθοδετική έχει αφομοιώσει στοιχεία ρυθμών που έχουν προηγηθεί εδώ και 4.500 χρόνια και έχουν υιοθετηθεί για χρήση τόσο στα σπίτια μας, όσο και σε δημόσιους χώρους σήμερα. Η μελέτη των ιστορικών εποχών, από αυτές των Αιγυπτίων μέχρι σήμερα, φανερώνει πώς χρησιμοποιούσαν τα άνθη, ενώ επίσης εμπνέει συνθέσεις ανθοδετικής ακόμη και σήμερα. Στη σύντομη αυτή ιστορική αναδρομή της ανθοδετικής και αυτή που ακολουθείται, είναι απόδειξη ότι αυτό το σχήμα τέχνης δεν είναι στατικό, διατηρεί αρκετά στοιχεία από το παρελθόν, ανταποκρίνεται στο σύγχρονο συρμό και συνεχίζει να ερευνά καινούργιους τρόπους έκφρασης.

Η έρευνα της Δυτικής ανθοδετικής, αρχίζει 45 αιώνες πριν, από την περιοχή του Νείλου ποταμού, και μετά εξετάζει σύντομα, με ποιο τρόπο κάθε εποχή έχει χρησιμοποιήσει άνθη και φυτικό υλικό, πρώτα σε εορταστικές εκδηλώσεις και αργότερα στο σπίτι.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ (4500 - 1100 π.Χ.).

Εάν καθορίσουμε ότι η ανθοδετική είναι τοποθέτηση κομμένων ανθέων σ' ένα ανθοδοχείο, μπορούμε να αντιγράψουμε την τέχνη και πρακτική της ανθοδετικής που εφαρμοζόταν πριν 4.500 χρόνια στο παλιό βασίλειο της αρχαίας Αιγύπτου στη διάρκεια της 5^{ης} Δυναστείας.

Οι καλλιτέχνες των ανθέων, ήταν ειδικευόμενοι να δημιουργούν ανθοδέσμες με άνθη και καρπούς, σε συμπαγή εμφάνιση. Οι Αιγύπτιοι απολάμβαναν τον πλούτο των φυτών, που πρόσφερε η πεδιάδα του Νείλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ (600 - 150 π.Χ.).

Τα στοιχεία από την καθημερινή ζωή των αρχαίων Ελλήνων, μας δίνουν ελάχιστες πληροφορίες κομμένων ανθέων στα ανθοδοχεία, αλλά αναφέρεται ότι χρησιμοποιούσαν ανθένια στεφάνια για το κεφάλι καθώς και ανθένιες γιρλάντες. Πραγματικά χρησιμοποιούσαν στεφάνια για κάθε περίπτωση. Στεφάνια και γιρλάντες, έκαναν οι ανθοπώλες των ημερών εκείνων ή οι υπηρέτες των πλουσίων. Λέγεται ότι σε ένα σπίτι πλουσίων, υπήρχε υπηρετικό προσωπικό από 40 άτομα για να καλύπτονται οι ανάγκες κατασκευής στεφανιών και γιρλαντών.

Την εποχή αυτή γράφτηκαν βιβλία σχετικά με τα κατάλληλα άνθη που χρησιμοποιούνταν για κάθε είδος στεφανιού. Στεφάνια για κηδεία, όπως για παράδειγμα, μπορούσαν να είναι από τριαντάφυλλα, νάρκισσους και μαντζουράνες. Κάθε θεός αντιπροσωπευόταν από ένα άνθος στις τελετές και στους ναούς. Υπήρχαν στεφάνια για αθλητές και στεφάνια για τους μνηστήρες που τα κρεμούσαν στην πόρτα της αγαπημένης τους. Ακόμη και σήμερα συνδέουμε το είδος του φυτού με μια εκδήλωση.

Για παράδειγμα στην ελληνική παράδοση, το στεφάνι της δάφνης υποδηλώνει νίκη, το κλαδί της ελιάς ειρήνη, το τριαντάφυλλο αγάπη.

Τα τριαντάφυλλα ήταν επίσης το σύμβολο της εχεμύθειας, μια ιδέα που μεταφέρθηκε στο μεσαίωνα, όταν άσπρα τριαντάφυλλα κρεμασμένα από την οροφή, άφηναν να εννοηθεί πως οτιδήποτε ήταν από κάτω αποτελούσε μυστικό.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (30 π.Χ. - 330 μ.Χ.).

Οι Ρωμαίοι αγκάλιασαν και ποίκιλαν την τέχνη του στεφανιού και της γιρλάντας. Ρωμαϊκό μωσαϊκό του 2^{ου} αιώνα στο Μουσείο του Βατικανού, είναι η αρχαιότερη αναφορά που έχουμε, μιας ανθοδέσμης σε ανθοδοχείο Δυτικού ρυθμού. Η εικόνα αυτή βρέθηκε κοντά στο Τίβολι στην έπαυλη του Αδριανού και περιέχει μία πολύ ωραία ανθική σύνθεση από τριαντάφυλλα, ανεμώνες, τουλίπες, γαρίφαλα και υάκινθους.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330 - 850 μ.Χ.).

Στην περίοδο αυτή, υψηλά, λεπτά, συμμετρικά, κατακόρυφα, υψώνονταν από διακοσμητικές υδρίες ή καλάθια, φύλλα με άνθη ή καρπούς, σε κανονικά διαστήματα. Μερικές φορές μια στενή κορδέλα διαπερνούσε την ανθοδέσμη από τη βάση στην κορυφή.

Αυτός ο ρυθμός ανθοδετικής, που προέρχεται από αρχαία μωσαϊκά που έχει κωνικό σχήμα με φυτικό υλικό, διακοσμεί σήμερα τραπέζια δεξιώσεων και εισόδων και πρεβάζια πάνω από τζάκια, ιδιαίτερα σε περιόδους εορτών.

ΓΟΤΘΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ (1200 - 1500 μ.Χ.).

Από την πτώση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας τον 5^ο αιώνα, μέχρι την Αναγέννηση κατά τον 15^ο αιώνα, άνθη ,στεφάνια και ανθοδέσμες χρησιμοποιούνταν σε δεξιώσεις, γιορτές, αλλά σπάνια παρουσιάζονταν στην τέχνη της καθημερινότητας.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ (1400 - 1600 μ.Χ.).

Κατά το 15^ο αιώνα οι ίριδες χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα και έχουν διάφορους συμβολισμούς. Για παράδειγμα οι ίριδες με τα λογχοειδή τους φύλλα συμβολίζουν το θάνατο και οι μπλε ίριδες τον ουρανό και την καλοσύνη. Αλλά και άλλα άνθη, όπως τα σκούρα πορτοκαλί λίλια, συμβολίζουν το αίμα και οι βιόλες σκόρπιες στο έδαφος θυμίζουν το χριστιανικό μύθο ότι μεγάλωσαν στη σκιά του σταυρού, και μαράθηκαν από θρήνο για το θάνατο του Ιησού. Ένα καθαρό γυαλί που δηλώνει αγνότητα, κρατάει ένα ανθικό στέλεχος από ακουιλέγια με επτά ολάνοιχτα άνθη που αντιπροσωπεύουν τα επτά δώρα του Αγίου Πνεύματος, που είναι σοφία, κατανόηση, καθοδήγηση, δύναμη, γνώση, ευσέβεια και άγιος φόβος.

ΡΥΘΜΟΣ «ΜΠΑΡΟΚ» (1580 - 1780).

Είναι η περίοδος της μεγάλης ευημερίας και του διαλογισμού στην Ολλανδία, για την εξερεύνηση και συλλογή ανθέων. Ένας ζωγραφικός πίνακας ανθέων του Jan van Huysum το 1726, παρουσιάζει ένα πήλινο ανθοδοχείο το οποίο ξεχειλίζει από πρίμουλες, παπαρούνες, τουλίπες, τριαντάφυλλα, παιώνιες, υάκινθοι, νάρκισσοι και φωλιά πουλιών με αυγά, εντυπωσιάζει το σύγχρονο παρατηρητή.

Ακόμη ένας απλός κηποκόμος θα αναγνωρίσει ότι όλα τα άνθη σ' αυτούς τους πίνακες, δεν θα μπορούσαν να ανθίσουν την ίδια εποχή. Ένας πίνακας ζωγραφικής με άνθη, περιείχε τα θαυμάσια αυτά δημιουργήματα του θεού, που προέρχονταν από τον κήπο και τα θερμοκήπια στη διάρκεια όλου του χρόνου.

ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΚΑΙ «ΡΟΚΟΚΟ» (1710 - 1780).

Σε αντίθεση με τον πλούτο της Ολλανδικής Ανθοδετικής, ο γαλλικός ρυθμός χαρακτηρίζεται σαν ελαφριά, αιθέρια, χαριτωμένη και κομψή Ανθοδετική.

Το τολμηρό S σχήμα ανθοδετικής του Μπαρόκ, αντικαθίσταται από το ευγενικό και λεπτό σχήμα C του Ροκοκό. Κάθε άνθος κρατάει ακόμη το χώρο του και τα ανθικά στελέχη είναι ορατά, κρατώντας τις ανθικές κεφαλές υψηλά.

Υπάρχει αρμονία με τα απαλά και ανοιχτά χρώματα, αντί των ισχυρών χρωματικών αντιθέσεων.

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ (1780 - 1830).

Η κλασική αναζωπύρωση, στο τέλος του 18^{ου} και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, άλλαξε τη μορφή της διακόσμησης δια μέσου της Ευρώπης στην Αγγλία και στη βόρεια Αμερική.

Το πνεύμα της εποχής αυτής, συνιστά συμμετρική και μαζική ανθοδετική, σε συνδυασμό με την ωραιότητα ιδιαίτερων ανθέων, που δημιουργούν τολμηρές εντυπώσεις. Σε υψηλά ανθοδοχεία κλασικού σχεδιασμού, το ύψος της ανθικής σύνθεσης, θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το πλάτος.

ΒΙΚΤΩΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ (1830 - 1890).

Η ανθοδετική της περιόδου αυτής, αντανακλά μία αγάπη για το χρώμα, το σχήμα και τις προσωπικότητες των ανθέων. Ανθικές συνθέσεις που στην Ολλανδική ζωγραφική, αντιπροσωπεύονταν από άνθη τοποθετημένα ξεχωριστά, στον Βικτωριανό ρυθμό τα άνθη τοποθετούνται κοντά το ένα στο άλλο, δημιουργώντας ένα εντυπωσιακό σύνολο ανθοδετικής. (Κανταρτζής, 2004).

Ikebana: Η ανθοδετική τέχνη της Ιαπωνίας.

Ikebana

Η Τέχνη της Ανθοδετικής είναι μια από τις αρχαιότερες του κόσμου. Ίσως γεννήθηκε όταν ο άνθρωπος παρατήρησε για πρώτη φορά την ομορφιά της φύσης, ίσως όταν συνειδητοποίησε την έννοια της προσφοράς και της θυσίας. Ίσως γεννήθηκε όταν γεννήθηκε ο άνθρωπος, όταν γεννήθηκαν τα άνθη, όταν γεννήθηκε η τέχνη. Η γιαπωνέζικη παράδοση λέει ότι οι πρώτες συνθέσεις φτιάχτηκαν από μοναχούς όταν, μετά από κάποια θύελλα, μάζεψαν με συμπόνια τα ξεριζωμένα και σκόρπια λουλούδια και τα συγκέντρωσαν σε δοχεία με νερό για να παρατείνουν τη ζωή τους, να ελαφρύνουν τον πόνο τους και να τους προσφέρουν ένα ένδοξο θάνατο.

Πάντως, σε όλους τους πολιτισμούς η ανθοδετική τέχνη γεννήθηκε σαν μια προσφορά στους θεούς και οι πρώτες συνθέσεις τοποθετήθηκαν σαν θυσία στους βωμούς. Είναι η θυσία του ωραίου, η προσφορά της ζωής που ανανεώνεται κυκλικά και συνεχόμενα. Είναι το σύμβολο του εύθραυστου και του εφήμερου που όμως, έχει μέσα του τη δύναμη της ανανέωσης, όπως είναι η ίδια η ζωή και η ανθρώπινη ύπαρξη.

Το άνθος είναι το σύμβολο της αρμονίας, παιδί της γης και του ουρανού. Από τη γη και την υγρασία αποκτά τη δύναμη εξάπλωσής του και τη στήριξή του. Θυσιασμένο ανάμεσα σε δύο αβύσσους, αναζητάει το φως σε μια προσπάθεια απελευθέρωσης. Αυτά τα "όντα φωτός", όπως τα αποκάλεσε ο

Jung, είναι το ίδιο το σύμβολο του πνευματικού εγώ του ανθρώπου, που παλεύει να υψωθεί πάνω από τα γήινα στοιχεία του για να αγγίξει το πνευματικό φως, για να ανθίσει από επαφή με τις ακτίνες του ηλίου της γνώσης. Όταν ο άνθρωπος ανθίζει προσφέρει ότι καλύτερο έχει μέσα του, τον ανώτερο εαυτό του, όπως κάνει το λουλούδι, με το άρωμα και το χρώμα του.

Ο Παράκελσος μας λέει ότι τα φυτά είναι κανάλια κοσμικής ενέργειας και ότι κάθε μέρος του φυτού δέχεται την ευεργετική επίδραση των ενεργειών κάποιου πλανήτη. Έτσι, ο Κρόνος κυβερνάει τις ρίζες, ο Ερμής το σπόρο, η Σελήνη τα φύλλα και ο Δίας το καρπό. Τα άνθη, διοχετεύουν την ενέργεια της Αφροδίτης και είναι, επομένως, όντα αγάπης, ομορφιάς και ζωής. Ίσως γι' αυτό το λόγω έχει ειπωθεί για τα λουλούδια πως είναι "αστέρια πάνω στη γη".

Η προσφορά λουλουδιών και το στόλισμα χώρων με συνθέσεις ή βάζα είναι σήμερα, όχι μόνο μια κοινωνική συνήθεια αλλά και, όπως ήταν πάντοτε, ένα δείγμα αγάπης, εκτίμησης και ευαισθησίας. Όμως, γι' αυτό το ευγενικό σκοπό κόβονται καθημερινώς χιλιάδες λουλούδια σ' όλο τον κόσμο. Μπροστά στη θυσία τόσων λουλουδιών, ποια είναι η στάση μας; Δεν μπορεί μια τέχνη αγάπης και ευαισθησίας να μείνει αναίσθητη μπροστά στη σπατάλη και τη περιφρόνηση της ζωής, στην έλλειψη εκτίμησης του ωραίου, βλέποντας λουλούδια πεταμένα ή μαραμένα στα βάζα τους. Τους αξίζει καλύτερη μοίρα.

"Γιατί να μην καταστρέψουμε τα λουλούδια αν μπορούν μ' αυτό τον τρόπο να αναπτυχθούν νέες μορφές που εξευγενίζουν την ιδέα του Κόσμου; Το μόνο που τους ζητάμε είναι να συμμετάσχουν στη θυσίας στο ωραίο. Θα εξιλεωθούμε για την πράξη μας αφιερώνοντας τους εαυτούς μας στη Γνησιότητα και την Απλότητα". "Να δείξουμε ευγνωμοσύνη στη θυσία των λουλουδιών, εφόσον πρόσφεραν τη ζωή τους και το άρωμά τους χωρίς να ζητήσουν αντάλλαγμα. Να τους επιτρέψουμε να πεθάνουν με αξιοπρέπεια" και "μεταφορικά, να είμαστε εμείς που προσφερόμαστε" μαζί τους, "το καλύτερο, το πιο αγνό και το πιο όμορφο μέρος του εαυτού μας".

Εμείς οι άνθρωποι έχουμε πολλά να μάθουμε από αυτά τα εφήμερα όντα που αφήνουν την τελευταία τους πνοή στα χέρια μας, στα βάζα μας ή ακόμα στις γλάστρες και στους κήπους μας. Τους αξίζει η ίδια αγάπη που εκείνα προσφέρουν και ένα μεγάλος θαυμασμός.

Έτσι λοιπόν, η απλή διακόσμηση μετατρέπεται σε τέχνη και ακόμη περισσότερο, σ' ένα δρόμο αναζήτησης της ομορφιάς και του ίδιου του εαυτού

μας, σ' ένα δρόμο διαλογισμού και μελέτης γιατί *"η τέχνη είναι η σοφία που έγινε ομορφιά"*.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΙΚΕΒΑΝΑ

Στην Ιαπωνία η τέχνη της ανθοδετικής είναι γνωστή με το όνομα "Ikebana", που προέρχεται από τις λέξεις Ikiu = αναζωογονώ και Hana = άνθος - κλαδί και σημαίνει αναζωογόνηση λουλουδιών ή ζωντανά λουλούδια. Η αναζωογόνηση των λουλουδιών γίνεται όχι μόνο με το να τα κρατάμε σε καθαρό και δροσερό νερό, αλλά και με το να τα "δυναμώνουμε" με τα συναισθήματά μας και εκείνα, με τη σειρά τους, να μπορούν να μεταφέρουν ένα "μήνυμα χωρίς λόγια" στους ανθρώπους που βλέπουν τη σύνθεσή μας. Αλλά η αρχική ονομασία της Ikebana ήταν "ka-do", που σημαίνει "ο δρόμος των λουλουδιών", όπου το "Do" δεν είναι μόνο η εκμάθηση τεχνικών γνώσεων αλλά και ένας δρόμος αυτοπραγμάτωσης. *"Η φιλοσοφία ενταγμένη στο μεταφυσικό και πνευματικό ταξίδι προς την ανακάλυψη του ποιοι πραγματικά είμαστε. Αυτό είναι το Do (δρόμος) "*. Για όποιον βαδίζει αυτό το "Δρόμο των λουλουδιών", η Ikeμπάνα δεν είναι απλή διασκέδαση αλλά μια πραγματική ψυχαγωγία, ως "αγωγή της ψυχής". Είναι μια αναζήτηση της ομορφιάς της φύσης, μια διευθέτηση των αντιθέσεων της στην αναζήτηση της αρμονίας: γιατί στη φύση συνδυάζονται αρμονικά η δύναμη με την ευθραυστικότητα, το διαρκές με το εφήμερο, η κίνηση με την σταθερότητα, ο όγκος με το κενό, η ζωή με το θάνατο. Είναι μια γνώση, γιατί ο άνθρωπος μελετάει τους νόμους της φύσης, προσπαθώντας να αναγνωρίζει τις ουσίες των πραγμάτων, το αμετάκλητο και το αιώνιο. Αλλά αυτή η γνώση δεν είναι απλά ορθολογιστική: βασίζεται από τη μια στην πράξη και την εμπειρία και από την άλλη, στη λειτουργία του δεξιού ημισφαιρίου του εγκεφάλου που κατανοεί μέσα από την ταύτιση με τα αντικείμενα και επικοινωνεί μαζί τους με τη "γλώσσα της σιωπής", τη τόσο αγαπημένη γλώσσα των λουλουδιών. Είναι ένα είδος "απελευθέρωσης" του νου που οδηγεί στο διαλογισμό. Είναι ένας δρόμος που μπορεί να μας οδηγήσει στο βάθος του εαυτού μας.

Σχετικά με όλα αυτά που αναφέρθηκαν, ο Δάσκαλος Bokuyo Takeda είπε:

- " Η σωστή εργασία με τα άνθη εξευγενίζει την προσωπικότητα"

- " Ο άνθρωπος και το φυτό είναι θνητοί και μεταβλητοί: η σημασία και η ουσία της σύνθεσης των λουλουδιών είναι αιώνια"
- " Πρέπει να αναζητούμε την εξωτερική μορφή ξεκινώντας από την εσωτερική"
- " Τα υλικά που χρησιμοποιούνται δεν έχουν σημασία. Μόνο η ορθή σκέψη οδηγεί στο Θεό. Η προσφορά πρέπει να γίνεται με αυτή την σκέψη στο νου"
- " Η ομορφιά συνδυασμένη με την αρετή είναι μια δύναμη"
- " Η απλή ομορφιά δεν οδηγεί πουθενά, συμπληρώνεται μόνο με το αληθινό συναίσθημα".

Η Ικεμπάνα είναι ένας μακρύς δρόμος. Η τεχνική δεν είναι δύσκολη και μαθαίνεται γρήγορα αλλά ο Δρόμος των λουλουδιών είναι μια μακριά πορεία που βασίζεται στην επιμονή και την υπομονή. Μπορεί να γίνει μια μεταφυσική εμπειρία ακόμα και για τον παρατηρητή, αν πλησιάσει τη σύνθεση με ανοιχτή ψυχή, αγάπη, διαίσθηση και προσπαθήσει να έχει ένα " σιωπηλό διάλογο" με τα άνθη. Μπροστά σε μια σύνθεση Ικεμπάνας ο παρατηρητής μπορεί να επικοινωνήσει με τον δημιουργό της αλλά και με τη φύση.

ΚΥΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΙΚΕΒΑΝΑ

1. Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΔΥΑΔΙΣΜΟΥ

Οι δύο συμπαντικές αρχές είναι το ΙΝ και το ΥΟ, που αντιστοιχούν στο Υίν και το Yang, δηλ. η θηλυκή και η αρσενική αρχή του σύμπαντος. Οι δύο δυνάμεις συμπληρώνονται και από αυτό το παιχνίδι των αντιθέσεων γεννιέται η ισορροπία. Το ΙΝ εκφράζει την αδυναμία, τη γλυκύτητα της γυναίκας, τη ψυχρότητα του φεγγαριού, το αρνητικό στοιχείο που δέχεται. Στην Ικεμπάνα είναι τα μπουμπούκια, τα λεπτά κλαδιά, το νερό, η σκιά και το πίσω μέρος των κλαδιών και των φύλλων. Το ΥΟ εκφράζει την αρσενική δύναμη, τη ζέστη και την ακτινοβολία του ηλίου, το θετικό στοιχείο που δίνει. Στην Ικεμπάνα είναι τα ώριμα λουλούδια, τα δυνατά κλαδιά, το λαμπερό μέρος των κλαδιών και των φύλλων.

2. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΤΡΙΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Εκτός από τις δύο βασικές αρχές, υπάρχει μια πρωταρχική τριάδα στο σύμπαν: ο Ουρανός (ten), η Γη (chi) και ο Άνθρωπος (jin). Στην Ικεμπάνα αυτές οι αρχές εκφράζονται με τις τρεις βασικές γραμμές της σύνθεσης, φτιαγμένες από τα κύρια κλαδιά ή λουλούδια: το κλαδί του ουρανού είναι το μακρύτερο, της γης το πιο κοντό και του ανθρώπου το ενδιάμεσο, όντας ο άνθρωπος ενδιάμεσος μεταξύ γης και ουρανού. Το μέγεθος και οι αναλογίες εξαρτώνται από την κάθε σύνθεση αλλά, γενικά, μπορούμε να πούμε ότι η γραμμή του ουρανού, που είναι αυτή που ορίζει το μέγεθος της σύνθεσης, είναι ίση με $1^{1/2}/2$ φορές το άνοιγμα του δοχείου συν το ύψος όταν χρησιμοποιούμε ρηχά δοχεία και 2 φορές το ύψος συν το άνοιγμα για τα βάζα. Το κλαδί του ανθρώπου είναι περίπου το $1/3$ του ουρανού, και της γης περίπου το $1/3$ του ανθρώπου ή και μικρότερο. Επίσης, μπορούμε να εντάξουμε στην αρχή της τριαδικότητας το πέρασμα του χρόνου: τις τρεις φάσεις του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Σε μια σύνθεση Ικεμπάνα οι τρεις φάσεις αντιπροσωπεύονται αντίστοιχα με τρία λουλούδια: ένα πολύ ώριμο και ανοιχτό, ένα στην τέλεια ωριμότητά του και ένα μπουμπούκι. Οι αναλογίες και η τοποθέτηση αυτών των λουλουδιών, σε γενικές γραμμές, είναι ως εξής: το λουλούδι που αντιπροσωπεύει το παρόν είναι περίπου το $1/3$ του ουρανού και τοποθετείται σε γωνία 75° , κοιτώντας προς τον παρατηρητή. Το μπουμπούκι του μέλλοντος είναι το πιο ψηλό και τοποθετείται όρθιο ενώ του παρελθόντος τοποθετείται χαμηλά και μισοκρυμμένο υπό γωνία.

ΛΙΤΟΤΗΤΑ – ΑΠΛΟΤΗΤΑ.

Οι συνθέσεις Ικεμπάνα δεν έχουν πολλά λουλούδια, όπως γίνεται στις δυτικές συνθέσεις, που συνήθως βασίζονται στην εντύπωση του όγκου. Έχει μεγαλύτερη σημασία η γραμμή, ακόμα και το κενό. Ενώ χρησιμοποιούνται λουλούδια και κλαδιά κάθε είδους, συνηθίζεται να χρησιμοποιούνται άγρια χόρτα και "ταπεινά" λουλούδια, όπως μαργαρίτες, κλπ. Στην Ικεμπάνα παίζει σημαντικό ρόλο το κενό, που συμμετέχει στη σύνθεση σαν ένα ακόμη στοιχείο της. Τα δοχεία δεν γεμίζουν με λουλούδια και, στη περίπτωση του ρηχού δοχείου αφήνουμε αρκετό χώρο για να φαίνεται το νερό.

ΑΣΥΜΜΕΤΡΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ.

Όλα τα στοιχεία συνδυάζονται σε μια ασύμμετρη ισορροπία, βασισμένη στην αναλογία 30/70 και όχι στο 50/50, χαρακτηριστικό των δυτικών συνθέσεων που εκφράζει μια σταθερή ισορροπία. Αυτή η ισορροπία προσθέτει κίνηση στην όλη σύνθεση και μια έννοια συνέχειας και γίνεσθαι. Ως προς την τοποθέτηση, υπάρχουν κάποια βασικά στυλ: Κάθετο, επικλινές, ανοιχτό, σε καταρράχτη και οριζόντιο. Όλα τα στυλ μπορούν να γίνουν σε ρηχό δοχείο ή σε βάζο, εκτός από το οριζόντιο που γίνεται μόνο σε ρηχό.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ.

Όπως αναφέραμε, η σημασία της γραμμής των λουλουδιών και των κλαδιών είναι τόσο μεγάλη που, για να τονιστεί, ελαφρύνονται και καθαρίζονται από τα περιττά φύλλα και τα μικρά λουλουδάκια ώστε να γίνει ξεκάθαρα αντιληπτή η γραμμή που θέλουμε να τονίσουμε. Στα λουλούδια με φύλλα, συνήθως αφαιρούνται τα 2/3 των φύλλων. Τα κλαδιά θέλουν μεγαλύτερη μελέτη, ώστε να ανακαλύψουμε την κίνηση και την, μερικές φορές, κρυμμένη γραμμή τους, αφαιρώντας τα δευτερεύοντα κλαδιά και φύλλα. Ακόμα, μπορούμε να δώσουμε μορφή στα φύλλα και τα κλαδιά, δημιουργώντας καμπύλες ή ισιώνοντας τα. Αυτή η διαδικασία της ανακάλυψης και προβολής της γραμμής είναι δύσκολη. Χρειάζεται μεγάλη παρατήρηση και μια εργασία παρόμοια με τη γλυπτική, με μεγάλη προσοχή γιατί τα κλαδιά μπορεί να σπάσουν ή να κόψουμε σε λάθος σημείο. Σε αυτή τη διαδικασία η ενέργεια που ο άνθρωπος διοχετεύει στην εργασία, είτε με εργαλεία είτε με τα ίδια τα χέρια του, πηγάζει πάντα από το κέντρο "hara", που βρίσκεται περίπου στο διάφραγμα. Είναι λοιπόν σημαντικό, να είμαστε όρθιοι ή καθιστοί σε σωστή στάση, με την σπονδυλική στήλη όρθια ώστε η ενέργεια να μπορεί να αναβλύζει και να ρέει χωρίς δυσκολίες. Όλη αυτή τη διαδικασία: κόψιμο, κλάδεμα, αφαίρεση φύλλων, καμπύλωμα, κλπ. πρέπει να γίνεται κάτω από το νερό. Κόβοντας τα κλαδιά και τα λουλούδια μέσα στο νερό αποφεύγουμε να ρουφάνε αέρα και παρατείνουμε τη ζωή τους. Λυγίζοντας τα κλαδιά κάτω από το νερό μαλακώνουν και γίνονται πιο ευλύγιστα.

ΜΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ.

Όπως αναφέραμε όταν μιλήσαμε για τις φάσεις του χρόνου στην Ικεμπάνα, σε μια σύνθεση έχουν θέση όλες οι φάσεις. Συνηθίζεται ακόμα να τοποθετείται κάποιο μαραμένο φύλλο αρκεί να στέκει αισθητικά ή κάποιο ξεραμένο κλαδί που να συμβολίζει το θάνατο. Το εφήμερο, το περαστικό είναι μια αρχή της Ικεμπάνα, που είναι μια τέχνη "για μια στιγμή", μόνο για λίγες μέρες. Στις συνθέσεις όλα τα κλαδιά και τα λουλούδια έχουν κάποια κίνηση και κοιτούν προς τα επάνω, σαν να κατευθύνονται προς ένα κέντρο φωτός, σαν να μεγαλώνουν προς τον ήλιο. Αυτό διαφοροποιεί αρκετά τις συνθέσεις Ικεμπάνα από τις δυτικές. Οι συνθέσεις είναι πάντα τρισδιάστατες, εκτός από ένα είδος, το λεγόμενο γραμμικό. Τα κλαδιά και τα λουλούδια δεν είναι εντελώς κάθετα αλλά έχουν μια φυσική κλίση προς όλες τις κατευθύνσεις, όπως γίνεται στη φύση.

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κατ' αρχή η σύνθεση των λουλουδιών γίνεται σε αρμονία με το δοχείο. Όπως θα δούμε παρακάτω, μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε δοχείο αρκεί η σύνθεση να εναρμονίζεται μαζί του στις αναλογίες, τα χρώματα, την υφή, κλπ. Η τοποθέτηση της σύνθεσης είναι ένα σημαντικό θέμα. Πρέπει να έχει τη δική της θέση, χωρίς να υπάρχουν γύρω της άλλα στοιχεία που να μπερδεύουν και να έλκουν το μάτι. Πρέπει, δηλ., να διαθέτουμε στη σύνθεση το δικό της χώρο ώστε να τονίζεται μόνη της. Είναι απαραίτητο, πριν αρχίσουμε τη σύνθεση, να έχουμε διαλέξει το σημείο όπου θα τοποθετηθεί ή ακόμα να το κάνουμε επί τόπου. Γενικά, οι συνθέσεις Ικεμπάνα τοποθετούνται χαμηλά, όπως γίνεται στα Ιαπωνέζικα σπίτια. Στην Ιαπωνία, όπου τα σπίτια έτσι και αλλιώς είναι αρκετά άδεια από διακόσμηση, υπάρχει ένα ειδικό σημείο του σπιτιού όπου τοποθετείται η σύνθεση Ικεμπάνα κάθε μέρα. Είναι το Τοκοναμα, το ιερό σημείο του σπιτιού, όπου γίνονται οι προσφορές στα Κάμι, στα Πνεύματα του σπιτιού και στους προγόνους. Οι προσφορές συνήθως αποτελούνταν από λιβάνι ή άρωμα, φωτιά ή κερί και σύνθεση Ικεμπάνα ή Μπονσάι.

Ο Κακuzo μας λέει "Όταν ο δάσκαλος του τσαγιού διευθετήσει το άνθος, έτσι ώστε να τον ικανοποιεί, το αποθέτει στην Τοκονάμα". "Τίποτα άλλο δεν θα τοποθετηθεί γύρω του που να μπορεί να παραποιήσει την εντύπωση που προκαλεί το λουλούδι". "Κάθεται εκεί περήφανα το άνθος, σαν πρίγκιπας στο θρόνο του, και οι καλεσμένοι, οι μαθητές, μπαίνοντας στην αίθουσα, το χαιρετούν με μια βαθιά υπόκλιση".

ΕΙΔΗ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ.

Υπάρχουν πολλά είδη συνθέσεων, που διαφοροποιούνται ανάλογα με τις Σχολές Ικεμπάνα. Μερικά από τα σημαντικότερα είδη είναι:

- Nagueire-bana ή Heika. Σε υψηλά κυλινδρικά ανθοδοχεία.
- Moribana. Σύνθεση σε ρηχό και ανοιχτό δοχείο.
- Ichi-rin-ke. Σύνθεση με ένα μοναδικό λουλούδι.
- Uki-bana. "Επιπλέοντα λουλούδια", ελεύθερα τοποθετημένα σε ρηχό δοχείο.
- Τοπίο. Νατουραλιστική σύνθεση, σε ρηχό ή σε υψηλό δοχείο (όπως το αρχαίο Rikka).
- Γραμμικό. Σύνθεση χωρίς βάθος, σε ρηχό και μακρόστενο δοχείο.
- Rimpa. Εμπνευσμένο από ζωγραφίες σε παραβάν, με δύο ή περισσότερα μακρόστενα δοχεία.
- Hana-mai. "Λουλούδια που χορεύουν", Δυναμική σύνθεση με μεγάλη κίνηση που αποτελείται από δύο υψηλά λουλούδια που αγγίζονται ή διασταυρώνονται. Αυτή η σύνθεση δημιουργήθηκε το 1985 για τον εορτασμό της επετείου της Σχολής Ohara.
- Morimoto. Σύνθεση με φρούτα και λαχανικά, με ή χωρίς λουλούδια.

Από αυτά, σίγουρα τα πιο σημαντικά είναι το Moribana και το Nagueire-bana ή Heika.

Moribana. Είναι σύνθεση σε ρηχό δοχείο. Οι πρώτες τέτοιες συνθέσεις, σε στιλ Rikka, χρονολογούνται από το 16ο αιώνα και ονομάζονταν sunanomo. Το στιλ Moribana που γνωρίζουμε σήμερα δημιουργήθηκε στις αρχές του αιώνα μας από την Σχολή Ohara. Τα λουλούδια και τα κλαδιά τοποθετούνται

καρφωμένα σε μια αγκαθωτή βάση που ονομάζεται *kenzan*. Το σημείο τοποθέτησης του *kenzan* εξαρτάται από το στιλ της σύνθεσης. Το νερό αποτελεί μέρος της σύνθεσης.

Nagueire-bana ή **Heika**. Σύνθεση σε υψηλό ανθοδοχείο από τον 16^ο αιώνα. Αυτή η λεγόμενη "Τέχνη δίχως τέχνη" είναι πιο δύσκολη από το **Moribana**. Τα λουλούδια και τα κλαδιά πρέπει να φαίνεται σαν να μεγαλώνουν με φυσικό τρόπο. Για να μπορούν να παραμένουν στην επιθυμητή θέση και να έχουν την κατάλληλη κλίση, σύμφωνα με το στιλ της σύνθεσης, στηρίζονται με τη βοήθεια μικρών κλαδιών, σε ισορροπία ή λυγίζοντας. Τόσο στο **Moribana** όσο και στο **Nagueire** μπορούν να γίνουν τα διάφορα στιλ συνθέσεων που ήδη αναφέραμε: Κάθετο, επικλινές, ανοιχτό και σε καταρράχτη. Μονάχα το οριζόντιο στιλ μπορεί να γίνει μόνο σε ρηχό δοχείο.

ΤΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ Ο ΧΩΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Είναι βασικό, αφού μιλάμε για μια τέχνη διαλογισμού, ο χώρος εργασίας να βρίσκεται σε άψογη τάξη και καθαριότητα, πράγμα που μπορεί να κατορθωθεί μονάχα με μια συνεχόμενη προσοχή και φροντίδα. Η ηρεμία και η σιωπή είναι απαραίτητα τόσο για την εσωτερική διαδικασία του ανθρώπου όσο και για την καλή κατάσταση των ανθέων. Πρέπει να αποφεύγονται οι θόρυβοι, οι βίαιες κινήσεις και οι συζητήσεις. *"Η Ικεμπάνα αποτελεί μια τελετουργική πράξη από τη στιγμή που μπαίνει κανείς στο χώρο εργασίας, ο τρόπος με το οποίο εργάζεται κανείς με τα λουλούδια και με τα εργαλεία, η εσωτερική στάση, η ατμόσφαιρα, όλα αυτά προκαλούν μια κατάσταση εξύψωσης της ψυχής που αναζητάει το ον"*. Τα βασικά εργαλεία είναι τα *kenzan*, τα ειδικά ψαλίδια και τα κατάλληλα δοχεία. Πέρα από αυτά, είναι καλό να διαθέτουμε ένα μικρό πριόνι για να κόβουμε τα χοντρά κλαδιά, ένα μπολ με νερό για να κόβουμε μέσα τα λουλούδια, σύρμα, λάστιχα και σπάγκο για να δένουμε τα κλαδιά, μικρά ξυλαράκια για στήριγμα, βοτσαλάκια και πέτρες για κάλυμμα του *kenzan* και για διακόσμηση και άλλα υλικά που ο καθένας μπορεί να χρειαστεί. Το *kenzan* είναι μια αγκαθωτή βάση από μολύβι όπου καρφώνονται τα λουλούδια και τα κλαδιά για να κρατούνται στην κατάλληλη θέση και κλίση. Χρειάζεται να είναι ανθεκτική και βαριά ώστε να μπορεί να κρατάει το βάρος υψηλών κλαδιών. Υπάρχουν διαφόρων ειδών και μεγεθών. Είναι απαραίτητο για την

τοποθέτηση των λουλουδιών σε ρηχά δοχεία και δεν μπορεί να αντικατασταθεί γιατί οποιοδήποτε άλλο σύστημα, όπως το ειδικό σφουγγάρι που χρησιμοποιείται στις δυτικές συνθέσεις, δεν καλύπτει όλες τις χρήσεις του. Είναι καλό να έχουμε ειδικά δοχεία αλλά αυτά, με λίγη φαντασία, μπορεί να αντικατασταθούν με διάφορα που υπάρχουν στην αγορά. Τα κλασικά ρηχά δοχεία για Moribana μπορεί να είναι παραλληλόγραμμα, κυκλικά, ημικυκλικά, οβάλ και μακρόστενα, με διάμετρο 20-30 εκ. και 5-6 εκ. βάθους. Τα βάζα για Naguete συνιστάται να είναι κεραμικά, περίπου 30 εκ. ύψος και 10 εκ. άνοιγμα. Μπορεί να χρησιμοποιηθούν διάφορα άλλα δοχεία, κυρίως στις ελεύθερες συνθέσεις. Όσον αφορά το υλικό, είναι καλύτερα να είναι φυσικό: πορσελάνη, κεραμικά, μπρούντζος, μπαμπού, κλπ. αν και σε ελεύθερες συνθέσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε υλικό. Το γυαλί δεν συνιστάται γιατί και "αποκαλύπτει" τα στηρίγματα των λουλουδιών και δεν έχει την απαιτούμενη αντοχή στην πίεση, αλλά σε μερικές συνθέσεις μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Το σημαντικό είναι να έχουμε υπ' όψη μας ότι το δοχείο αποτελεί μέρος της σύνθεσης και πρέπει να δίνουμε μεγάλη προσοχή στην επιλογή του. Είναι προτιμότερο να είναι μονόχρωμα ή με λιτή διακόσμηση, ώστε να αναδεικνύεται η σύνθεση και τα χρώματα των λουλουδιών. Επίσης να προσέχουμε το δοχείο, και φυσικά η σύνθεση, να εναρμονίζεται με το περιβάλλον όπου θα τοποθετηθεί.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΚΕΒΑΝΑ.

Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η τέχνη της Ikebana έχει τις ρίζες της στην Ινδία, από την οποία πέρασε στην Κίνα και από κει στην Ιαπωνία. Όμως, στην αρχαιότητα Ιαπωνική θρησκεία του Shinto πρόσφεραν λουλούδια και κλαδιά στους βωμούς των Kami, των θεών. Και ήδη αναφέραμε πως, στην αρχή, λέγεται ότι οι μοναχοί μάζευαν με συμπόνια τα ταλαιπωρημένα από τις θύελλες του χειμώνα λουλούδια ή από τις ζέστες του καλοκαιριού για να παρατείνουν τη ζωή τους και να τους προσφέρουν ένα ένδοξο θάνατο. Τον 6ο αιώνα, με τον ερχομό του Βουδισμού στην Ιαπωνία, καθιερώνονται οι προσφορές λουλουδιών (tobetana) στα αγάλματα του Βούδα. Τα λουλούδια ήταν μια από τις τρεις προσφορές στο Βούδα, μαζί με λιβάνι (άρωμα) και φωτιά ή κεριά. Στις αρχές του 7ου αιώνα ο πρίγκιπας Ono-No-Imoko, που είχε

ταξιδέψει στην Κίνα, εγκαταλείπει τα εγκόσμια και γίνεται μοναχός με το όνομα Senpu στο ναό Rokakudo. Εκεί, σε μια καλύβα δίπλα στη λίμνη, αφιερώνει τη ζωή του στην ανθοδετική τέχνη και καθιερώνει τους πρώτους κανόνες της. Ο Senpu θεωρείται, λοιπόν, ο ιδρυτής της Ικεμπάνα και της πρώτης Σχολής, την Ikenobo, που σημαίνει "καλύβα στη λίμνη". Από τον 8ο αιώνα εισάγεται από την Κίνα η συνήθεια του τσαγιού και διαμορφώνεται η Τελετή του Τσαγιού. Η Ικεμπάνα παίρνει από τότε άλλες διαστάσεις αφού, ένα απαραίτητο μέρος της τελετής είναι η σύνθεση λουλουδιών που τοποθετείται στην αίθουσα (chabana). Από το 6ο ως το 15ο αιώνα ιδρύονται οι λεγόμενες Κλασικές Σχολές Ικεμπάνα και αναπτύσσονται διάφορα στιλ: Kenka, Rikka, Nagueire, Chabana, Seika. Σ' αυτή την χώρα, που έχει ονομαστεί "ο κήπος της γης" ανθίζουν σιγά-σιγά τρεις σημαντικές τέχνες: η Ikebana, τα Bonsai ή δέντρα μινιατούρες και η διαμόρφωση των κήπων, όλες τους με μια μεταφυσική προέκταση και σαν δείγμα μιας "λατρείας" της φύσης. Ο Βουδισμός Ζεν δίνει μια νέα ώθηση σ' αυτές τις τέχνες του διαλογισμού. Από το 14ο αιώνα ο όρος Ικεμπάνα αρχίζει να χρησιμοποιείται σαν τέχνη και παύει να είναι μια τέχνη αποκλειστικά για μοναχούς. Οι εκθέσεις Ικεμπάνα και λουλουδιών ήταν ένα συνηθισμένο φαινόμενο ενώ το παλιότερο κείμενο που έχει φθάσει σε μας χρονολογείται από το 16ο αιώνα, αφού η διδασκαλία γινόταν πάντα προφορικά. Η διαδικασία εκλαΐκευσης της Ικεμπάνα είχε αρχίσει το 17ο αιώνα αλλά το άνοιγμα προς τη Δύση, αν και εναρμονισμένο με μεγάλο σεβασμό στην Ιαπωνική παράδοση, που προκάλεσε η κίνηση του Mutsuhito Meiji το 19ο αιώνα, έφερε μια μεγάλη αλλαγή σε ολόκληρη την Ιαπωνία και συγκεκριμένα στην Ικεμπάνα. Ενώ μέχρι τότε η Ικεμπάνα γινόταν αποκλειστικά από άνδρες και είχε αναπτυχθεί από μοναχούς, Σαμουράι και αριστοκράτες, τώρα ανοίγει και για τις γυναίκες. Και δόθηκε τόση μεγάλη σημασία που η Ικεμπάνα θεωρήθηκε αναπόσπαστο μέρος της τέχνης της geisha και απαραίτητη γνώση για κάθε γυναίκα που ήταν έτοιμη για γάμο μόνο αφού μάθαινε την ανθοκομική τέχνη και ήταν ικανή να φροντίζει το Τοκοναμα. Ταυτόχρονα, ιδρύονται οι σύγχρονες Σχολές Ικεμπάνα, που εντάσσουν στις συνθέσεις νέα λουλούδια φερμένα από τη Δύση και προσαρμόζουν τις ξένες επιδράσεις στην Ικεμπάνα, χωρίς να χάσει την αυθεντική γιαπωνέζικη σφραγίδα της. Η πρώτη ήταν η Σχολή Ohara, που ιδρύθηκε το 1895 από τον Ushin Ohara και δημιούργησε το στιλ Moribana.

Αργότερα ιδρύθηκε η Σχολή Sogetsu από τον Sofu Teshigahara, με μεγάλη επίδραση της γλυπτικής και μετά οι Σχολές Adachi και Ichigo που ειδικεύτηκαν σε μαθήματα για ξένους. (<http://tech.pathfinder.gr>)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΑΝΘΟΔΕΣΜΩΝ.

Το **σχήμα**, η **υφή**, το **χρώμα** και ο **χώρος** είναι τα στοιχεία του σχεδιασμού. Είναι τα στοιχεία που δημιουργούν κάθε σύνθεση ανθοδετικής. Καθώς δημιουργείται μία ανθική σύνθεση υπάρχουν κανόνες και αρχές που πρέπει να ακολουθηθούν.

Αυτές είναι **ισορροπία**, **αναλογία**, **κλίμακα**, **αντίθεση**, **ρυθμός** και **υπεροχή**.

Εάν τηρηθούν σωστά τα στοιχεία και οι αρχές σχεδιασμού, η ανθική σύνθεση θα είναι ελκυστική και αξιοπρόσεκτη. (Κανταρτζής, 2004)

ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Οι αρχές του σχεδίου είναι η συνταγή ενώ τα στοιχεία του σχεδίου είναι τα υλικά. Αυτά τα στοιχεία είναι οι οπτικές ιδιότητες μίας σύνθεσης – η γραμμή, η μορφή, η υφή και το χρώμα.

Γραμμή.

Η **γραμμή** παρέχει το οπτικό μονοπάτι που θα ακολουθήσει το μάτι και έτσι θα δημιουργηθεί η κίνηση στο σχέδιο. Αυτή η γραμμή είναι το πλαίσιο το οποίο θα συγκρατήσει ολόκληρη τη σύνθεση ενωμένη. Ο σχεδιαστής δημιουργεί τη γραμμή χρησιμοποιώντας γραμμοειδή υλικά, όπως βλαστούς, κλαδιά ή γραμμικά λουλούδια. Τα γραμμικά λουλούδια είναι μακριά και λεπτά στάχυα από άνθη που ανθίζουν κατά μήκος του βλαστού. Η γραμμή μπορεί επίσης να δημιουργηθεί με την τοποθέτηση στρογγυλών λουλουδιών στη σειρά δημιουργώντας μια αίσθηση κατεύθυνσης.

Η γραμμή ενός σχεδίου δημιουργεί μια αίσθηση. Μπορεί να δημιουργήσει στο θεατή την αίσθηση της απότομης κίνησης, της γαλήνης, του δέους και της πραότητας. Οι κάθετες γραμμές υποδηλώνουν δύναμη, μεγαλοπρέπεια ή επισημότητα, ενώ μια καμπύλη γραμμή προσδίδει πραότητα. Η καμπύλη γραμμή προσδίδει μια θηλυκή διάσταση. Οι οριζόντιες γραμμές υποδηλώνουν ανεπισημότητα και κάνουν τους ανθρώπους να ηρεμούν. Για το λόγο αυτό, η οριζόντια γραμμή χρησιμοποιείται συχνά σε συνθέσεις για τραπέζι.

Οι γραμμές ενός σχεδίου δεν πρέπει να "σπάνε", επειδή η κίνηση διακόπτεται. Εάν σπάσουν, τότε θα δημιουργηθεί ένα ανήσυχο συναίσθημα.

Επίσης, οι γραμμές πρέπει να φαίνεται ότι προέρχονται από ένα σημείο.

Μορφή.

Ως **μορφή** ορίζεται το σχήμα ή η σιλουέτα μιας σύνθεσης. Το σχέδιο μπορεί να έχει κυκλική ή τριγωνική μορφή ή μπορεί να αποτελείται από καμπύλες γραμμές. Αυτές οι μορφές σχεδίων αναπτύχθηκαν γύρω από τα βασικά στυλ συνθέσεων που προέρχονται από δυο διαφορετικά μέρη του κόσμου.

Τα γεωμετρικά σχήματα, οι κύκλοι και τα τρίγωνα αναπτύχθηκαν από το ευρωπαϊκό στυλ των μαζικών συνθέσεων, τα γραμμικά σχήματα αναπτύχθηκαν από το ανατολικό στυλ, ενώ ένας συνδυασμός αυτών των δυο στυλ μας δίνει τις γραμμικές μαζικές μορφές που συνηθίζονται στην Αμερική.

Υφή.

Η **υφή** έχει σχέση με την επιφανειακή εμφάνιση των λουλουδιών, των πρασινάδων, του δοχείου και των αξεσουάρ, όπως για παράδειγμα των κορδελών και των μπαλονιών. Η υφή μπορεί να είναι λεία ή τραχιά, λεπτή ή άγρια, λαμπερή ή μουντή, σατινένια ή βελούδινη. Τα είδη υφής μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία μιας συναισθηματικής αντίδρασης από μέρους του θεατή.

Η λεία υφή και οι λεπτές, λαμπερές επιφάνειες προσδίδουν κομψότητα ή επισημότητα. Η τραχιά υφή και οι άγριες ή μουντές επιφάνειες δημιουργούν μια αίσθηση ανεπισημότητας και είναι κατάλληλες για ανεπίσημες περιστάσεις. Επίσης, η τραχιά υφή μοιάζει δυνατή και αρσενική, ενώ η λεία κομψή και θηλυκή.

Συνήθως, τα λουλούδια και οι πρασινάδες με παρόμοιο είδος υφής χρησιμοποιούνται μαζί, αλλά μπορεί και όχι, ανάλογα με το αποτέλεσμα που θέλει να δημιουργήσει ο σχεδιαστής. Συνήθως, τα αντίθετα είδη υφής προσελκύουν την προσοχή και έτσι μπορούν να χρησιμοποιηθούν γι' αυτό το σκοπό. Η αντίθεση προσελκύει επίσης το ενδιαφέρον σε μία σύνθεση.

Χρώμα.

Το χρώμα είναι ίσως το μοναδικό πολύ σημαντικό στοιχείο των ανθοσυνθέσεων. Μια σύνθεση μπορεί να έχει σχεδιαστεί με όμορφο τρόπο, εάν όμως τα χρώματα δεν είναι όμορφα, τότε το αποτέλεσμα δεν θα προσελκύσει τους πελάτες.

Η ρόδα χρωμάτων.

Η ρόδα χρωμάτων είναι ένα εργαλείο με το οποίο μπορούμε να κανατοήσουμε την χρήση του χρώματος. Εάν κρατήσουμε ένα πρίσμα στραμμένο προς τον ήλιο, θα εμφανιστούν τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Αυτά τα χρώματα αποτελούν τα χρώματα του καθαρού φωτός που είναι ορατό με το μάτι. Είναι γνωστό ως το ορατό φάσμα φωτός και περιλαμβάνει το κόκκινο, το πορτοκαλί, το κίτρινο, το πράσινο, το μπλε και το βιολετί. Όταν κοιτάζουμε ένα ουράνιο τόξο, τα χρώματα αυτά εμφανίζονται πάντα μ' αυτή την σειρά. Μια απλή ρόδα χρωμάτων μπορεί να φτιαχτεί τοποθετώντας αυτά τα χρώματα σε κύκλο.

Η παραδοσιακή ρόδα χρωμάτων αποτελείται από δώδεκα χρώματα. Τα έξι χρώματα που αποτελούν το ορατό φάσμα φωτός ονομάζονται **βασικά** και **δευτερεύοντα** χρώματα. Τα υπόλοιπα έξι χρώματα, τα **ενδιάμεσα** ή **τριτογενή**, δημιουργούνται όταν τα βασικά χρώματα αναμειγνύονται σε ίσες, ποσότητες με ένα παρακείμενο δευτερεύον χρώμα. Αυτά τα χρώματα ονομάζονται επίσης αποχρώσεις. Όλα προέρχονται από τρία βασικά χρώματα, κόκκινο, κίτρινο και μπλε, τα οποία δεν μπορούν να φτιαχτούν με την ανάμειξη άλλων χρωμάτων. Όταν κάποιος αναμείξει δύο βασικά χρώματα, δημιουργούνται τα δευτερεύοντα χρώματα. Το κόκκινο όταν συνδυάζεται με το κίτρινο δημιουργεί το δευτερεύον πορτοκαλί. Το κίτρινο με το πράσινο φτιάχνει το δευτερεύον πράσινο. Όταν στο κόκκινο προστεθεί μπλε τότε έχουμε το δευτερεύον βιολετί.

Αλλα χαρακτηριστικά των χρωμάτων, σημαντικά για το σχεδιαστή, είναι η φωτεινότητα και η ένταση. Η **φωτεινότητα** έχει να κάνει με το πόσο λαμπερό ή μουντό είναι ένα χρώμα και καθορίζεται από την ποσότητα της χρωστικής ουσίας σε ένα λουλούδι. Οι χρωστικές ουσίες είναι μεταλλικές ουσίες ή άλλα χημικά που αντανakλούν το φως με συγκεκριμένους τρόπους ώστε να

βλέπουμε το χρώμα. Απορροφούν ορισμένα χρώματα και αντανακλούν άλλα τα οποία εντοπίζει το μάτι.

Ένταση. Η ένταση έχει να κάνει με το πόσο σκούρο ή ανοικτό είναι ένα χρώμα. Τα χρώματα γίνονται πιο ανοικτά με την προσθήκη του λευκού, λιγότερο ανοικτά με την προσθήκη του γκριζου και πιο σκούρα με την προσθήκη του μαύρου. Προσθέτοντας το λευκό σε ένα χρώμα, θα έχουμε μια **ανοικτή απόχρωση**. Προσθέτοντας το γκριζο θα έχουμε μια **μέση απόχρωση**, ενώ προσθέτοντας το μαύρο, θα έχουμε μια **σκούρα απόχρωση**. Ένας σχεδιαστής, μεταβάλλοντας την ένταση, ελέγχει το συναισθηματικό αντίκτυπο που θα έχει το σχέδιο στο θεατή.

Υπάρχουν κάποιοι κανόνες για την εφαρμογή της θεωρίας των χρωμάτων. Για παράδειγμα, οι πιο ανοιχτόχρωμες ανοικτές και μέσες αποχρώσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται σε μεγαλύτερες ποσότητες από ότι οι πιο σκουρόχρωμες.

Ένας εμπειρικός κανόνας υποδεικνύει ότι σε μια σύνθεση που περιέχει τρία χρώματα, το 65% των λουλουδιών πρέπει να έχει την πιο ανοικτή ένταση, το 25% πρέπει να βρίσκεται κάπου στη μέση και το 10% πρέπει να έχει την πιο σκούρα ένταση. Τα πιο ανοικτά χρώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται κυρίως στις άκρες, ενώ τα λουλούδια με ενδιάμεση ένταση πρέπει να χρησιμοποιούνται πιο κοντά στο κέντρο. Στην εστιακή περιοχή έχουμε την πιο σκούρα ένταση. Αυτό δε σημαίνει ότι σε μια σύνθεση έχουμε στρώματα από χρώματα. Τα χρώματα πρέπει να διαχέονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει μια αίσθηση ενότητας.

Συναισθηματικές Αντιδράσεις στο Χρώμα.

Τα χρώματα δημιουργούν μια συναισθηματική αντίδραση, η οποία είναι διαφορετική στον κάθε άνθρωπο. Τα χρώματα μπορούν να δημιουργήσουν διάφορες διαθέσεις, όπως έξαψη ή χαλάρωση. Σε γενικές γραμμές, οι "ανοικτοί" άνθρωποι προσελκύονται συνήθως από τα ζεστά χρώματα: το κόκκινο, το πορτοκαλί και το κίτρινο. Οι "κλειστοί" άνθρωποι προσελκύονται συνήθως από τα ψυχρά χρώματα: το πράσινο, το μπλε και το βιολετί. Επίσης, το κάθε χρώμα των λουλουδιών και των φυλλωμάτων περνάει ένα συμβολικό μήνυμα στο θεατή, το οποίο μπορεί με τη σειρά του να δημιουργήσει ένα θέμα ή μία συναισθηματική αντίδραση.

Στη συνέχεια, αναφέρονται κάποια παραδείγματα.

- Κίτρινο – χαρούμενο, εύθυμο, λαμπερό, συμβολίζει την άνοιξη.
- Κόκκινο – ερεθιστικό, ζεστό, χαρωπό, διεργετικό, εκφράζει την αγάπη.
- Μπλε – ψυχρό, ήρεμο, σεμνό, μεγαλοπρέπεια και επισημότητα.
- Πορτοκαλί – ζεστό, φθινοπωρινό χρώμα.
- Πράσινο – ήρεμο, συμβολίζει τα ζωντανά πράγματα.
- Βιολετί – ήρεμο, συμβολίζει κάτι το βασιλικό και την κομψότητα.
- Μαύρο – μελαγχολία, δραματικό αποτέλεσμα.
- Λευκό – αθωότητα, αγνότητα, χιόνι.

Γενικές Κατευθυντήριες Γραμμές.

Οι σχεδιαστικές αρχές αλληλεξαρτώνται και έτσι ο σχεδιαστής δεν μπορεί να τροποποιήσει τη μία αρχή χωρίς να επηρεάσει την άλλη. Ας αναφέρουμε ως παράδειγμα ότι μια ανθοσύνθεση στην οποία δεν υπάρχει ενότητα, λογικά δε θα υπάρχει ούτε αρμονία. Η ανθοδετική είναι μια τέχνη και, παρότι ο κάθε σχεδιαστής έχει το προσωπικό του στυλ, θα πρέπει να σέβεται τις σχεδιαστικές αρχές.

Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την κατασκευή ανθοσυνθέσεων.

1. Μια ανθοσύνθεση πρέπει να έχει περίπου 1 1/2 ή 2 φορές το ύψος ή το μήκος του δοχείου. Η οριζόντια σύνθεση αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα αυτό.
2. Δεν χρησιμοποιούμε πάνω από δύο ή τρία είδη λουλουδιών.
3. Δεν χρησιμοποιούμε πάνω από τρία χρώματα.
4. Χρησιμοποιούμε μονό αριθμό λουλουδιών όταν το σύνολο θα είναι μικρότερο από δώδεκα λουλούδια.
5. Τα μεγάλα λουλούδια και τα σκούρα χρώματα πρέπει να χρησιμοποιούνται προς τα κάτω και προς το κέντρο της σύνθεσης.
6. Τα μικρά λουλούδια πρέπει να χρησιμοποιούνται προς τα πάνω και προς τις άκρες της σύνθεσης.

7. Εάν τα λουλούδια έχουν το ίδιο μέγεθος, θα πρέπει να υπάρχουν περίπου τρία ανοικτά λουλούδια για κάθε σκούρο.
8. Το πρώτο που πρέπει να κάνουμε είναι να ορίσουμε το ύψος του σχεδίου, στη συνέχεια πρέπει να ορίσουμε το μήκος και στο τέλος, το πλάτος.
9. Τα λουλούδια δεν πρέπει να είναι συνωστισμένα και δεν πρέπει να αγγίζουν το ένα το άλλο.
10. Τοποθετούμε κάποια λουλούδια βαθιά στη σύνθεση, ώστε να δημιουργήσουμε βάθος.
11. Το εστιακό σημείο πρέπει να δεσπόζει.
12. Ο τρόπος που το κάθε είδος λουλουδιού τοποθετείται στη σύνθεση πρέπει να συμβάλλει στη διαμόρφωση του σχήματος του σχεδίου.
13. Χρησιμοποιούμε ένα λουλούδι ή ένα φύλλο, ώστε να ενώσουμε το δοχείο με τη σύνθεση. (Κανταρτζής, 2000)

ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.

1. **Ισορροπία** φυσική και οπτική, είναι απαραίτητη για μία ανθική σύνθεση. Η ισορροπία μπορεί να είναι **συμμετρική** ή **ασύμμετρη**.
2. **Αναλογία** είναι η λέξη που περιγράφει ένα μέρος της ανθικής σύνθεσης ως προς τα άλλα μέρη και ως προς το σύνολο της. Οι αρχαίοι Έλληνες, έδιναν ιδιαίτερη σημασία στην καλή αναλογία.
3. **Κλίμακα** είναι η σχέση μεταξύ κάθε στοιχείου του σχεδιασμού, όπως για παράδειγμα του κάθε ξεχωριστού τμήματος του φυτικού υλικού.
4. **Αντίθεση** είναι η διαφορά που φαίνεται όταν ένα αντικείμενο τοποθετείται δίπλα σ' ένα άλλο. Όταν χρησιμοποιούνται διαφορετικά σχήματα και υφές, ή αντίθεση θα είναι εμφανής. Η αντίθεση δημιουργείται από τη διαφορά του μήκους των στελεχών και ανθέων σε διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους.
5. **Ρυθμός** σε μία ανθική σύνθεση προσελκύει το οπτικό ενδιαφέρον και εκφράζει ίσως την κίνηση.
6. Εάν μία ανθική σύνθεση έχει δύο ή περισσότερα ίσα ελκυστικά στοιχεία, θα μειώσουν την εμφάνιση της. Χωρίς **υπεροχή** υπάρχει έλλειψη ενότητας και

αρμονίας. Η **υπεροχή** φανερώνει την αίσθηση της τάξης. Η **υπεροχή** συνδέεται συχνά με την αναλογία. (Κανταρτζής, 2004)

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ.

Για να αρχίσει κανείς να συνθέτει μία ανθοδέσμη, χρειάζεται λίγα βασικά υλικά και εργαλεία:

1. Σφουγγάρι συνθετικό, που φέρεται στο εμπόριο με την ονομασία "Όαση".
 2. Άγκιστρα που σταθεροποιούν την Όαση στο ανθοδοχείο.
 3. Θήκες κεριών.
 4. Περιστρεφόμενος δίσκος.
 5. Κολλητική ταινία που συγκρατεί το ανθοδοχείο, τα άγκιστρα και τα άλλα υλικά μαζί, αλλά ειδικότερα το ανθοδοχείο στην εκθεματική επιφάνεια.
 6. Κολλητική στενή ταινία που συγκρατεί την Όαση στο ανθοδοχείο.
 7. Ταινία χάρτινη ή πλαστική, που χρησιμοποιείται για να καλύψει τα σύρματα, που χρησιμοποιούνται για τα άνθη.
 8. Λεπτά ανοξειδωτα σύρματα, που χρησιμοποιούνται για αδύνατα ανθικά στελέχη και βοηθούν την κατεύθυνση που πρέπει να έχουν τα άνθη και τα φύλλα.
 9. Υπάρχουν διάφορα ψαλίδια για τα άνθη, φύλλα, κορδέλες και χαρτί.
 10. Μαχαίρι για να κόβει φρέσκα άνθη, αγκάθια και κορυφές ανθικών στελεχών.
- (Κανταρτζής, 2004)

ΑΝΘΟΔΟΧΕΙΑ.

Τα ανθοδοχεία μεταμορφώνουν τα άνθη. Επηρεάζουν το χρώμα και την υφή των ανθέων, καθώς επίσης και την απροσδιόριστη ποιότητα και διάθεση. Ο σχεδιασμός της ανθικής σύνθεσης, είναι ένας δεσμός μεταξύ ανθοδοχείου και ανθέων. Όταν αλλάζει το ανθοδοχείο, το αποτέλεσμα είναι διαφορετική σύνθεση.

Υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία δοχείων κατάλληλων για να βάλουμε κομμένα λουλούδια, από τα πολύ φανταχτερά διακοσμημένα, γυαλιστερά και μεγάλα βάζα εποχής, μέχρι τα απλά χωριάτικα καλαθάκια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να φτιάξουμε τις λουλουδένιες συνθέσεις μας αρκεί να θυμόμαστε πάντα ότι πρέπει το χρώμα και το σχήμα τους να συνδυάζεται μ' εκείνο των λουλουδιών που θα χρησιμοποιήσουμε.

Αν οι μίσχοι των λουλουδιών μας είναι σε καλή κατάσταση, το μπουκέτο μας θα έχει πολύ ωραία εμφάνιση σε γυάλινο δοχείο.

Δοχεία με πόρους, όπως κανάτες από τερακότα χωρίς εσωτερική επισμάλτωση, καλάθια ή ξύλινα κουτιά, είναι κατάλληλα για να φτιάξουμε ανεπίσημες συνθέσεις, αλλά πρέπει πρώτα να στεγανοποιηθούν.

Για να μπορέσουμε να βάλουμε φρέσκα λουλούδια, επενδύουμε τα πρώτα με πλαστικό ή άλλο αδιάβροχο υλικό και τα καλύπτουμε μετά με βρύα.(Hillier Malcom, 1990)

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ.

Τα λουλούδια και άλλα φυτικά υλικά που χρησιμοποιούμε για αποξήρανση θα πρέπει να συλλέγονται όταν βρίσκονται στην πρωιμότητα τους. Τα λουλούδια που αποξηραίνονται στον αέρα συνεχίζουν να ανοίγουν όσο αποξηραίνονται, γι' αυτό τέτοια λουλούδια δεν πρέπει να είναι σε πλήρη άνθηση όταν συλλέγονται.

Λουλούδια και φύλλα για αποξήρανση μπορούμε να τα συλλέξουμε οποιαδήποτε εποχή κατά την περίοδο ανάπτυξης τους από νωρίς την άνοιξη μέχρι αργά το φθινόπωρο. Το καλοκαίρι είναι η εποχή που υπάρχουν περισσότερα λουλούδια διαθέσιμα από κάθε άλλη και ο χειμώνας η εποχή με τα λιγότερα. Η άνοιξη είναι κατ' εξοχήν «**κίτρινη**» εποχή και το φθινόπωρο κυριαρχούν τα χρώματα της σκουριάς και το κόκκινο. Οπωσδήποτε, οι εποχές επικαλύπτονται και πολλά φυτά μπορεί ν' ανθίζουν στο τέλος μιας και στην αρχή της άλλης.

Πολύ συχνά επίσης, οι κλιματολογικές συνθήκες μιας εποχής διαφέρουν από χρόνο σε χρόνο και έτσι αν και ο χειμώνας είναι ήπιος, μπορεί να δούμε τα ανοιξιάτικα λουλούδια ν' ανθίζουν ένα μήνα νωρίτερα από το κανονικό.

Πάντα πρέπει να συλλέγουμε περισσότερα υλικά από όσα μας είναι απαραίτητα, ώστε να αναπληρώνουμε τις απώλειες. Χρησιμοποιούμε μόνο τα καλοσχηματισμένα υλικά. Φτωχά σχήματα θα αποξηρανθούν σαν φτωχά σχήματα. Χρησιμοποιείτε μόνο φυτά και λουλούδια απαλλαγμένα από έντομα ή άλλες φυτικές ασθένειες για να μην έχουμε ζημιές. Οι ζημιές γίνονται πιο εμφανείς μόνο μετά την αποξήρανση. Συλλέγουμε λουλούδια μόνο όταν αυτά δεν έχουν ίχνη δροσιάς ή βροχής.

Είναι πάντα δύσκολο να πούμε ποια φυτά είναι τα ωραιότερα. Το καθένα έχει τις ιδιαίτερες χάρες του και μπορεί να δείχνει πολύ όμορφο σε συνδυασμό με τα άλλα. Το μυστικό της δημιουργίας όμορφων λουλουδένιων συνθέσεων είναι η αναζήτηση σχημάτων και χρωμάτων που φαίνονται ωραία όταν συνδυάζονται μαζί. (Hillier Malcom, 1990)

ΠΟΤΕ ΜΑΖΕΥΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΦΥΤΟΥ.

Τα άνθη του φυτού τα μαζεύουμε όταν είναι ανοιχτά, αν και υπάρχουν μερικά φυτά που πρέπει να τα μαζέψουμε πριν ανοίξουν τα άνθη τους. Αφού κόψουμε τα άνθη, τα καθαρίζουμε καλά από το χώμα και έντομα και τα απλώνουμε πάνω σ' ένα χαρτί για να ξεραθούν.

Τα φύλλα του φυτού τα μαζεύουμε μόνα τους, αν είναι μεγάλα, ή μαζί με το βλαστό, αν είναι μικρά. Αν τα φυτά είναι αειθαλή, μπορούμε να μαζέψου τα φύλλα τους σε όλη την διάρκεια του χρόνου. Αν είναι φυλλοβόλα, μαζεύουμε τα φύλλα ακριβώς πριν την άνθηση, όταν αρχίσουν να φαίνονται τα μπουμπούκια. Όταν το φυτό είναι νέο, δεν θα πρέπει να μαζεύουμε όλα τα φύλλα του. Αν πρόκειται να χρησιμοποιήσουμε όλο το επίγειο τμήμα (φύλλα, βλαστό, άνθη και σπόρους) και όχι μόνο τα φύλλα, μαζεύουμε το φυτό όταν βρίσκεται στη μέση της άνθισής του. Αν μαζέψουμε λοιπόν όλο το επίγειο τμήμα του φυτού, το δένουμε σε ματσάκια και το κρεμάμε ανάποδα για να ξεραθεί. Όταν δούμε ότι τα φύλλα αρχίζουν να τρίβονται, το φυτό έχει αποξηρανθεί. Τότε το θρυμματίζουμε και το φυλάμε. Δε θα πρέπει να αφήσουμε το φυτό να ξεραθεί τόσο ώστε να γίνεται σκόνη. Το μαζεύουμε πριν.

Αν θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε τους σπόρους του φυτού, μαζεύουμε τους καρπούς μαζί με τους σπόρους και ένα μέρος βλαστού, όταν οι σπόροι έχουν σχεδόν ωριμάσει. Φτιάχνουμε ματσάκια και τα κρεμάμε ανάποδα για να ξεραθούν, αφού βάλουμε από κάτω τους ένα χαρτί πάνω στο οποίο θα πέσουν οι σπόροι, όταν ξεραθούν. Τους σπόρους των σαρκωδών καρπών τους μαζεύουμε όταν οι καρποί είναι ώριμοι. Οι σπόροι των αρωματικών φυτών πρέπει να ξηραίνονται στη σκιά.

Οι ρίζες του φυτού μπορούν να μαζευτούν την άνοιξη, συνήθως όμως μαζεύονται το φθινόπωρο, όταν τα φυτά μαραθούν. Δε θα πρέπει να μαζεύουμε τις ρίζες αμέσως μετά από βροχή. Αφού τις μαζέψουμε, τις πλένουμε και τις κόβουμε σε μικρά κομματάκια, αν είναι μεγάλες. Αν είναι

μικρές, τις χρησιμοποιούμε ολόκληρες. Στη συνέχεια τις απλώνουμε σε χαρτί και τις αφήνουμε να ξεραθούν.

Τους σαρκώδεις καρπούς τους μαζεύουμε μόλις ωριμάσουν. Τους απλώνουμε σε ένα δίσκο και τους αφήνουμε να ξεραθούν, φροντίζοντας να τους γυρνάμε συχνά, για να ξεραθούν ομοιόμορφα. Ξηραίνονται στον ήλιο. (<http://www.esoterica.gr>)

ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗΣ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ.

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ. Αφήνουμε τον αέρα να στεγνώσει τα λουλούδια και τα κλαδιά. Τα λουλούδια είναι καλό να συλλέγονται όταν είναι σε πλήρη άνθηση, να τους αφαιρούνται τα φύλλα, να δένονται σε ματσάκια με ελαστικές ταινίες (αυτό γίνεται γιατί τα κλαδιά ζαρώνουν) και να κρεμιούνται με τα λουλούδια προς τα κάτω για να ξεραθούν με την βοήθεια του αέρα. Το μέρος που θα τα κρεμάσουμε πρέπει να είναι χωρίς υγρασία, με καλό αερισμό μακριά από τον ήλιο.

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΜΕ ΑΠΟΞΗΡΑΝΤΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ. Γι' αυτή την μέθοδο χρησιμοποιούμε την ειδική αποξηραντική άμμο (κόκκοι χαλαζία) που υπάρχει στο εμπόριο. Επίσης μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα μείγμα από καλαμποκάλευρο και βόρακα προσθέτοντας λίγο αλάτι. Συνήθως με αυτόν τον τρόπο αποξηραίνουμε μόνο τα κεφάλια των λουλουδιών γιατί διαφορετικά θα χρειαζόμαστε πολύ μεγάλο δοχείο για να αποξηράνουμε και τα κλαδιά ταυτόχρονα. Συνήθως χρησιμοποιούμε ένα αεροστεγές δοχείο. Τοποθετούμε τα κεφάλια των λουλουδιών μέσα στο στεγνωτικό μείγμα με την καλή τους όψη προς τα πάνω και τα καλύπτουμε πολύ προσεχτικά με μια στρώση στεγνωτικού μείγματος. Το δοχείο πρέπει να παραμένει σφραγισμένο όσο διαρκεί η διαδικασία αποξήρανσης. Μετά από 4 - 14 μέρες ανάλογα με το πάχος των λουλουδιών τα λουλούδια θα αποξηρανθούν.

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΜΕ ΨΥΞΗ. Γι' αυτή τη μέθοδο χρειαζόμαστε ένα μηχάνημα αποξήρανσης με ψύξη. Συνήθως μόνο οι μεγάλες εταιρίες διαθέτουν τέτοιο εξοπλισμό εξ αιτίας του υψηλού του κόστους. Βέβαια μ' αυτή

τη μέθοδο μπορούμε να αποξηράνουμε πάρα πολλά λουλούδια που δεν αποξηραίνονται με κανένα άλλο τρόπο όπως επίσης φρούτα και λαχανικά.

ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗ ΜΕ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΑ. Συντηρούμε λουλούδια και πρασινάδες σε ένα μείγμα από γλυκερίνη(1/3) και νερό(2/3). Η βελανιδιά και άλλες αειθαλείς πρασινάδες συντηρούνται μ' αυτόν τον τρόπο.

Τα φρεσκοκομμένα κλαδιά τοποθετούνται σε συντηρητικό διάλυμα μέχρι το φύλλωμα να απορροφήσει το διάλυμα και να αντικατασταθεί το νερό με γλυκερίνη, ώστε τα κλαδιά να παραμείνουν εύκαμπτα. Οι πρασινάδες θα πάρουν ένα μπρούτζινο χρώμα. Γι' αυτό όταν τα υλικά αποξηραίνονται για εμπορικούς σκοπούς προστίθεται βαφή στο μείγμα γλυκερίνης.
(<http://www.go2.com>)

ΤΕΡΡΑΡΙΑ ΚΑΙ ΚΗΠΟΙ ΣΕ ΓΥΑΛΕΣ.

Η κηπουρική σε τερράρια άρχισε πριν από 150 χρόνια, όταν ο Άγγλος βοτανολόγος Ναθάνιελ Ουώρντ έβαλε ένα κουκούλι από πεταλούδα της νύχτας μαζί με λίγο κοινό χώμα του κήπου μέσα σε ένα κλειστό δοχείο, για να παρακολουθήσει πως βγαίνει η πεταλούδα από το κουκούλι της. Σε πολύ μικρό διάστημα, όλοι οι πόροι και τα σπόρια που είχε μέσα το χώμα πέταξαν βλαστάρια. Ο Ουώρντ υπέθεσε, πως σύντομα θα ξεραίνονταν σ' αυτή την «χωρίς αέρα» ατμόσφαιρα, αλλά με κατάπληξη τα είδε να μεγαλώνουν, και εξακολούθησαν να μεγαλώνουν κανονικά για 4 ολόκληρα χρόνια.

Ο δόκτορας Ουώρντ πειραματίστηκε τότε και με άλλα φυτά και άλλα δοχεία και κατέληξε στο συμπέρασμα πως οι τροπικές πρασινάδες και οι φτέρες τα πήγαιναν θαυμάσια κλεισμένες σε γυάλινο δοχείο. Τα γυάλινα δοχεία του Ουώρντ είχαν μεγάλη διάδοση στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ήταν οι πρώτοι-πρώτοι πρόγονοι του σημερινού «τερράριου».

Η αρχή της λειτουργίας ενός τερράριου είναι πολύ απλή. Το φυτό απορροφάει το νερό που περιέχεται στο χώμα και ύστερα το αποδίδει στην γύρω ατμόσφαιρα με τα φύλλα του υπό μορφή υδρατμών. Οι υδρατμοί συμπυκνώνονται πάνω στο γυαλί σε νερό, που κυλάει πάλι στο χώμα. Τα φυτά έχουν τη σωστή ατμόσφαιρα, γιατί παίρνουν οξυγόνο τη νύχτα και δίνουν διοξείδιο του άνθρακα την ημέρα. Φυτά που μεγαλώνουν στο ισορροπημένο μικρόκλιμα ενός ερμητικά κλεισμένου τερράριου χρειάζονται ελάχιστη φροντίδα. Πραγματικά, ο Ουώρντ ισχυρίστηκε, πως ένα από τα φορητά αυτά θερμοκήπιά του διατηρήθηκε με ανέπαφα τα φυτά του επί 15 χρόνια. Όταν τα τερράριο έχει άνοιγμα, τα φυτά χρειάζονται πότισμα πότε-πότε, αλλά πολύ λιγότερο από όσο θα χρειάζονταν, αν φύτευαν ελεύθερα μέσα σ' ένα δωμάτιο.

Τα τερράρια είναι ιδιαίτερα κατάλληλα για τροπικά και υποτροπικά φυτά, που χρειάζονται ζέστη και υγρή ατμόσφαιρα. Χρησιμεύουν επίσης για να

ισοσταθμίζουν την ξηρή ατμόσφαιρα, που επικρατεί σε τόσα πολλά από τα σημερινά σπίτια με την κεντρική θέρμανση.

Εκτός από τα πρακτικά αυτά προτερήματα τους, είναι και πολύ όμορφα, αλλά και πολύ διασκεδαστικά, όταν θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα μικροσκοπικό οικοσύστημα μέσα στο ίδιο μας το σπίτι.

Σήμερα τα κομψά «ουαρδινά θερμοκήπια» σπανίζουν έξω από τα μουσεία, και σύμφωνα με τον σύγχρονο ορισμό, τερράριο είναι κάθε διαφανές δοχείο με φυτά, που είναι ερμητικά κλεισμένο ή έχει ένα μικρό άνοιγμα. (Τερζόπουλος, 1981)

ΣΧΕΔΙΟ ΦΥΤΕΜΑΤΟΣ ΤΕΡΡΑΡΙΟΥΜ.

Το φύτεμα ενός τερράριουμ μπορεί να παρουσιάσει μία εντυπωσιακή και ωραία εικόνα αν το σχεδιάσουμε να παριστάνει ένα μικροσκοπικό τοπίο.

Ακολουθούμε τις ίδιες αρχές σχεδιασματος, όπως και στην δημιουργία ενός κήπου στο ύπαιθρο. Δεν παραγεμίζουμε τον χώρο με φυτά. Αφήνουμε ελεύθερες περιοχές που να δίνουν την εντύπωση λιβαδιού. Κατασκευάζουμε λόφους, κοιλάδες και σπηλιές. Τοποθετούμε χαλικάκια, κοράλια και ξύλα φαγωμένα από τη θάλασσα για να μοιάζει με πραγματικό τοπίο.

Χρησιμοποιούμε λευκή χοντρή άμμο ή σε φυσικό χρωματισμό αμμοχάλικο ενυδρείου για να παραστήσουμε αμμουδιές ή μονοπάτια κήπων.

Ακόμα μπορούμε να τοποθετήσουμε κομμάτια καθρέφτη ή κελύφη κοχυλιών τα οποία παριστάνουν λίμνες με νερό.

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΡΡΑΡΙΟΥΜ.

Τα εργαλεία αυτά είναι σχεδιασμένα για να τα χρησιμοποιεί κανείς στο σπίτι και περιλαμβάνουν: κουτάλι με μακριά λαβή, λαβίδα για παγάκια, γάντζους από σκληρό σύρμα, χωνί, ραβδί και ένα πινέλο ζωγραφικής. Ένα πουάρ με μακριά μύτη είναι χρήσιμο για το πότισμα του τερράριουμ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΦΥΤΩΝ.

Στα τερράριουμ καλλιεργείται μεγάλη ποικιλία φυτών. Μερικά είδη αναπτύσσονται ικανοποιητικά, αλλά ένας μεγαλύτερος αριθμός απ' αυτά δεν μπορεί να προσαρμοστεί στο περιβάλλον του τερράριουμ.

Τα φυτά που διαλέχθηκαν για τα τερράριουμ χωρίζονται σε τέσσερις

κατηγορίες 1) υψηλά ή δενδρώδη, 2) μέτρια ή θαμνώδη, 3) χαμηλά ή έρποντα και 4) ανθοφόρα φυτά.

Τα φυτά διαλέχτηκαν λόγω της βραδείας αναπτύξεώς τους. Όμως στο ιδανικό περιβάλλον του τερράριουμ, τα φυτά θα μεγαλώσουν και τελικά θα παραγεμίσουν το δοχείο.

Τα φυτά που έχουμε για μεταφύτεμα, δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερα απ' αυτά που χωρούν σε γλάστρα έξι εκατοστών. Είναι ιδεώδη τα φυτά που μεγαλώνουν σε θρεπτικά μίγματα, όπως στη βρυσούρφη.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ελέγχουμε προσεκτικά όλα τα φυτά που θα βάλουμε στο τερράριουμ, για ενδείξεις από αρρώστιες και έντομα. Αν έχουμε και την παραμικρή αμφιβολία, ραντίζουμε τα φυτά με το κατάλληλο φάρμακο.

ΥΛΙΚΑ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΕΩΣ.

Τοποθετούμε στον πυθμένα του δοχείου ένα στρώμα από λεπτό αμμοχάλικο ενυδρείου, το οποίο χρησιμεύει ως αποθήκη νερού και ακόμη συγκεντρώνει το πλεονάζον νερό από το πότισμα.

Μπορούμε επίσης να προσθέσουμε στο μίγμα φυτέματος τριμμένο κάρβουνο (τύπου ενυδρείου), αλλά αυτό δεν είναι απαραίητο.

Τέλος τοποθετούμε το υλικό αποστραγγίσεως και το μίγμα χώματος στο δοχείο του τερράριουμ.

ΠΟΤΙΣΜΑ ΚΑΙ ΑΕΡΙΣΜΟΣ.

Εάν προσθέσουμε την σωστή ποσότητα νερού στο τερράριουμ, καθιερώνεται ένας κύκλος βροχής. Είναι φυσιολογικό να σχηματιστούν μικρές σταγόνες νερού στο εσωτερικό της γλάστρας.

Όταν πάψουν να παρουσιάζονται οι μικρές σταγόνες, τότε είναι καιρός να προσθέσουμε λίγο νερό.

Κοιτάζουμε αν είναι στεγνή η επιφάνεια των βρύων. Αφαιρούμε ένα μέρος των βρυών και ελέγχουμε αν είναι στεγνή η επιφάνεια του χώματος. Αν χρειάζεται πότισμα, προσθέτουμε νερό μ' ένα κουτάλι ωστόσο δούμε υγρασία στο αμμοχάλικο ή στα βρύα.

Μεγάλη συμπύκνωση νερού ή θαμπάδα στο εσωτερικό της γυάλας είναι χαρακτηριστικό υγρασίας. Για να διορθώσουμε την κατάσταση, σφουγγίζουμε την πλεονάζουσα υγρασία. Αφήνουμε ξεσκέπαστο τα τερράριουμ όλη τη νύχτα ή και

περισσότερο, και βάζουμε το καπάκι όταν η γυάλα είναι στεγνή.

Μερικά βιομηχανοποιημένα τερράριουμ έχουν ενσωματωμένο σύστημα αερισμού, που αποτρέπει την δημιουργία θαμπάδας.

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ.

ΦΩΤΙΣΜΟΣ: Το δυνατό φως, κοντά σε παράθυρο, ή μια επιτραπέζια λάμπα, είναι η καλύτερη θέση. Δεν τοποθετούμε ποτέ το τερράριουμ στον ήλιο, γιατί οι ηλιακές ακτίνες θα κάψουν τα φυτά.

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ: Τα περισσότερα φυτά των τερράριουμ είναι τροπικά και γι' αυτό ευδοκιμούν σε θερμοκρασία μεταξύ 18 και 24 βαθμών.

ΚΛΑΔΕΜΑ: Ένα πρόγραμμα κλαδέματος πρέπει να αρχίσουμε με το φύτεμα.

Τα φυτά με ταχεία ανάπτυξη , όπως το ευώνυμο, η φιπτόνια και ο κισσός, μπορούν να κορφολογηθούν από την αρχή της αναπτύξεώς τους. Αυτό θα επιβραδύνει την ανάπτυξη τους και θα βοηθήσει στην δημιουργία διακλαδώσεων.

Κόβουμε τακτικά τις κορυφές και τα πλαϊνά κλαδιά με κοφτερό ψαλίδι.

Κόβουμε βαθιά, αφήνοντας ένα μάτι ή ένωση φύλλου.

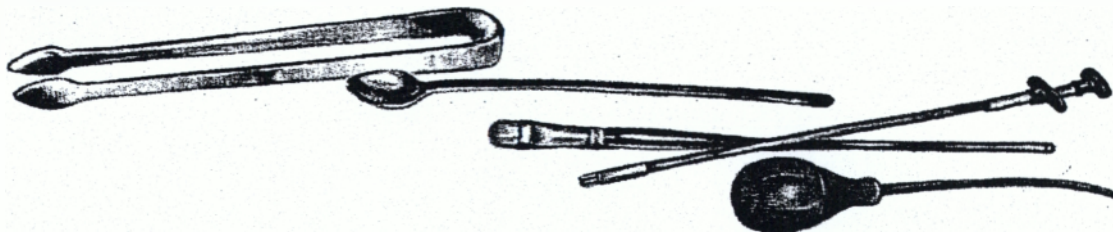
ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΚΑΙ ENTOMA: Η χρησιμοποίηση καθαρών δοχείων, υγιών φυτών και αποστειρωμένων μιγμάτων φυτέματος περιορίζει τους κινδύνους μόλυνσεως στο ελάχιστο.

Εικόνα 1 Υλικά ανθοδετικής. (Τερζόπουλος, 1981)

Πώς φυτεύουμε.

Απολυμαίνουμε όλα τα δοχεία για να εμποδίσουμε την ανάπτυξη μούχλας και μυκήτων.

Εικόνα 2 Υλικά ανθοδετικής. (Τερζόπουλος, 1981)

Για μία πρώτης τάξεως εργασία, καλύπτουμε τα εσωτερικά τοιχώματα του δοχείου μ' ένα λεπτό στρώμα από βρύα για να μη φαίνεται το μίγμα φυτέματος.

Εικόνα 3 (Τερζόπουλος, 1981)

Τοποθετούμε το υλικό αποστραγγίσεως στον πυθμένα και μετά προσθέτουμε το μίγμα. Διαμορφώνουμε την επιφάνεια τού χώματος σε λόγγους, κοιλάδες και μονοπάτια.

Εικόνα 4 (Τερζόπουλος, 1981)

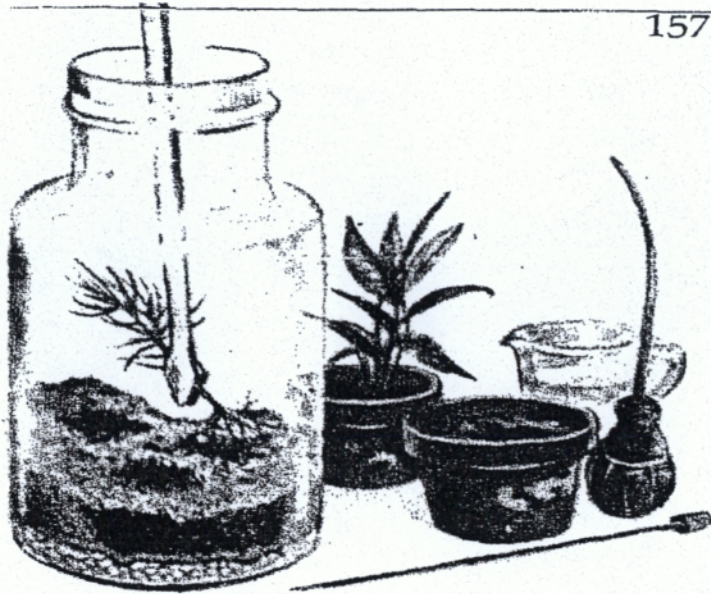
Διαλέγουμε τα φυτά, υπολογίζοντας το ύψος και την υφή τους.
Επιλέγουμε διάφορα διακοσμητικά στοιχεία πού να ταιριάζουν.

Εικόνα 5 (Τερζόπουλος, 1981)

Μ' ένα κουτάλι ανοίγουμε μικρούς λάκκους και βάζουμε μέσα τα φυτά, όπως κάνουμε και στον κήπο. Συμπληρώνουμε το κενό γύρω από τα φυτά με μίγμα, το οποίο στρώνουμε με μία ξύλινη βέργα.

Εικόνα 6 (Τερζόπουλος, 1981)

Μαζί με τα φυτά, τοποθετούμε τα διακοσμητικά στοιχεία για να συμπληρώσουμε το δοχείο.

Εικόνα 7 (Τερζόπουλος, 1981)

Όταν τελειώσει το φύτεμα, πιέζουμε την επιφάνεια τού χώματος για να γίνει

συμπαγής.

Εικόνα 8 (Τερζόπουλος, 1981)

Αν θέλουμε, καλύπτουμε το εκτεθειμένο μίγμα με βρύα. Σκεπάζουμε μερικά μέρη με αμμοχάλικο για μονοπάτια ή παραλία. Τα βρύα βοηθούν στην συγκράτηση τής υγρασίας. (Τερζόπουλος, 1981)

ΑΙΓΟΚΛΗΜΑ ή αγιόκλημα.

Lonicera caprifolium της οικογένειας των *Caprifoliaceae*

Ιστορικό

Το είδος *Lonicera caprifolium* είναι πασίγνωστο και πολύ αγαπητό αναρριχητικό φυτό που βγάζει λουλούδια με πολύ γλυκό άρωμα, ιδιαίτερα τα βράδια.

Στην χώρα μας απαντάται αυτοφυές σε θαμνότοπους της Βορειοηπειρωτικής Ελλάδας.

Περιγραφή

Το ύψος του μπορεί να φθάσει τα 4-6 μέτρα. Τα φύλλα του συμφύονται στενά στα γόνατα, χωρίς μίσχο, ωοειδή, βαθυπράσινα, μήκους 5-8 εκμ.

Τα άνθη του εκφύονται πολλά μαζί στις άκρες μικρών βλαστών. Είναι σωληνωτά και έχουν σχήμα τρομπέτας, μήκους 4-6 εκμ, λευκοκίτρινου, πορφυρού ή ρόδινου χρώματος, ελαφρά χνοώδη, από τα πιο αρωματικά των αναρριχώμενων φυτών.

Ανθίζει το Μάιο-Ιούνιο και έχει εύρος άνθησης 30-60 ημερών. Παρατηρείται κάποιες φορές και δεύτερη ανθοφορία το Σεπτέμβριο- Οκτώβριο, μικρότερης κλίμακας, διάρκειας 20-30 ημερών.

Πολλαπλασιασμός

1. Με σπόρο, που σπέρνεται το φθινόπωρο ή την άνοιξη.
2. Με μοσχεύματα ημιώριμου ξύλου σε υδρονέφωση τον Ιούλιο-Αύγουστο και με την επίδραση ορμονών ριζοβολίας ή με μοσχεύματα ώριμου ξύλου τον Οκτώβριο-Νοέμβριο στο ύπαιθρο.
3. Άριστα αποτελέσματα δίνει η μέθοδος των οφιοειδών καταβολάδων, λόγω των άφθονων και επίμηκων βλαστών που παράγει.

Δηλαδή οι βλαστοί κάμπτονται και βυθίζονται σε πολλά τους σημεία μέσα στο έδαφος, όπου ριζοβολούν στα γόνατα και αποτελούν άριστο

πολλαπλασιαστικό υλικό. Συνήθως όμως βλαστώνουν βλαστοί που έρπουν στο έδαφος χωρίς να βυθιστούν σ'αυτό.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την δημιουργία στεφανιών, και για πλέξιμο καλαθιών. Τέλος χρησιμοποιείται σε μεγάλα ανθοδοχεία για στολισμό σπιτιών λόγω της αρωματικής του ιδιότητας. (Κανταρτζής, 1999)

ΑΚΑΝΘΟΣ ή ακάνθα.

Acanthus mollis της οικογένειας *Acanthaceae*.

Ιστορικό

Στο γένος *Acanthus* περιλαμβάνονται 50 περίπου είδη θάμνων και πολυετών ποωδών φυτών, που προέρχονται από τη Μεσόγειο, Ασία και Αφρική.

Περιγραφή

Ποώδες φυτό με ψηλούς μίσχους και λευκά, λιλά ή άλικά λουλούδια σε πράσινους κάλυκες. Τα λουλούδια σχηματίζουν ταξιανθία του τύπου «στάχυ».

Ωραία, μεγάλα και γυαλιστερά φύλλα. Διατηρούνται πολύ καιρό σε νερό.

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο το Μάρτιο-Απρίλιο, αλλά τα σπορόφυτα ανθίζουν μετά από 3 χρόνια. Μπορεί να πολλαπλασιαστεί και με διαίρεση του ριζώματος το φθινόπωρο ή την άνοιξη, όπως επίσης και με μοσχεύματα ριζών το χειμώνα.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Το άσπρο χρώμα των ανθέων του σε αντίθεση με το μωβ των βρακτίων φύλλων και το σκουροπράσινο χρώμα του φυλλώματος του, προσδίδουν ιδιαίτερη διακοσμητική αξία με αποτέλεσμα να δημιουργούν μεγαλοπρεπείς συνθέσεις. (Κανταρτζής, 1992)

ΑΚΟΥΙΛΕΓΙΑ.

Aquilegia sp. της οικογένειας *Ranunculaceae*.

Ιστορικό

Το γένος *Aquilegia* περιλαμβάνει 70 περίπου είδη πολυετών ποωδών φυτών του βόρειου ημισφαιρίου.

Σπουδαιότερα είδη είναι:

- 1) Η *Aquilegia vulgaris* με άνθη λαμπερού πορφυρού, μωβ, γαλάζιου ή λευκού χρώματος.
- 2) Η *Aquilegia Canadensis* με κόκκινα και κίτρινα άνθη.
- 3) Η *Aquilegia caerulea* με κίτρινα άνθη.
- 4) Η *Aquilegia chrysantha* με κίτρινα άνθη και επιμήκη.
- 5) Η *Aquilegia formosa* με κίτρινα η κοκκινοκίτρινα άνθη.

Περιγραφή

Η Ακουιλέγια μπορεί να φθάσει το ύψος των 90 εκμ., αλλά υπάρχουν και νάνες ποικιλίες, ύψους 15 εκμ.

Το πλάτος των φυτών είναι το μισό περίπου του ύψους του.

Έχει φύλλα βαθυπράσινα, βαθιά έλοβα, εναλάσσοντα, με επιμηκείς μίσχους.

Τα άνθη είναι συνήθως μεμονωμένα, μονόχρωμα ή πολύχρωμα, λευκού, κίτρινου, πορτοκαλί, κόκκινου, πορφυρού και κυανού χρωματισμού, με πέντε εσωτερικά πέταλα που σχηματίζουν κύπελλο και πέντε εξωτερικά πέταλα που καταλήγουν σε σπιρούνια ή πλήκτρα σωληνωτά, μακριά ή κοντά, κυρτά στην άκρη τους.

Ανθίζει την άνοιξη και νωρίς το καλοκαίρι.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με διαίρεση του ριζώματος το φθινόπωρο ή την άνοιξη και με μοσχεύματα μαλακού ξύλου ή με σπόρο την άνοιξη.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα κομμένα άνθη τοποθετούμενα στο ανθοδοχείο δημιουργούν ασυνήθιστες και πρωτότυπες ανθικές συνθέσεις. (Κανταρτζής, 1992)

ANTIPPINO.

Antirrhinum majus της οικογένειας *Scrophulariaceae*.

Ιστορικό

Το αντίρρινο είναι φυτό των περιοχών της Μεσογείου. Έχει καλλιεργηθεί για πολλές εκατονταετίες σ' όλους σχεδόν τους κήπους της Ευρώπης.

Το αρχικό χρώμα των ανθέων ήταν κίτρινο με συνεχείς όμως διασταυρώσεις και ιδιαίτερα το υβρίδιο F₁ είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθούν πολλές ποικιλίες που δίνουν άνθη όλων σχεδόν των χρωματισμών.

Περιγραφή

Το ύψος εξαρτάται κυρίως από την ποικιλία. Υπάρχουν πολλές ποικιλίες (υψηλής ανάπτυξης ύψους 60-120 εκμ, μέσου ύψους 40-60 εκμ και νάνες 15-30 εκμ).

Άνη με ζωηρούς χρωματισμούς όπως το πορφυρό, βαθύ κόκκινο, κόκκινο, ρόδινο, πορτοκαλί, μωβ, μπλε, γαλάζιο, κίτρινο, λευκό, ελαφρά αρωματικά, πυκνά διατεταγμένα κατά ταξιανθία στάχυ σε μακριά ανθικά στελέχη, σωληνωτά μήκους 4-5 εκμ.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα ζωηρά, φωτεινά, άνθη του και η παρατεταμένη ανθοφορία , σε συνδυασμό με την ποικιλομορφία των χρωμάτων, σχηματίζουν ωραιότατες ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1991)

ΑΟΥΚΟΥΜΠΑ.

Aucuba japonica της οικογένειας των *Cornaceae*.

Ιστορικό

Η Αουκούμπα είναι θάμνος αειθαλής, ιθαγενής της Ιαπωνίας, που έχει εγκλιματισθεί και στην χώρα μας. Είναι χρήσιμος για το γυαλιστερό πράσινο φύλλωμα του που διατηρείται όλο το χρόνο. Υπάρχουν επίσης είδη με παρδαλό φύλλωμα.

Τα θηλυκά φυτά βγάζουν ωραίους καρπούς με ζωνρό κόκκινο χρώμα.

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 1-3 μέτρα ή και περισσότερο στην χώρα της καταγωγής του. Τα κλαδιά του είναι ζωνρά πράσινα και γυαλιστερά, ισχυρά κατακόρυφα και τοξοειδή, δημιουργώντας το σφαιρικό σχήμα του φυτού.

Τα φύλλα του είναι ωοειδή, οξύληκτα, οδοντωτά, γυαλιστερά και στις δύο επιφάνειες. Τα άνθη του είναι μικρά πορφυρά ή κόκκινα, σε ταξιανθία επάκριου κορύμβου, επιμήκη και αραιό στα αρσενικά, κοντό και πυκνό στα θηλυκά. Καρπός δρύπη προμήκης, ωοειδής κόκκινη σπάνια, λευκή ή κίτρινη μήκους 12-15 χλστμ.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται τον Ιανουάριο- Μάρτιο ή και αργότερα με μοσχεύματα σε υδρονέφωση και επίδραση ορμόνης ριζοβολίας IBA σε αναλογία 3.000ppm, δηλαδή 3000 μέρη β-ινδολυλοβουτυρικού οξέος σε ένα εκατομμύριο μέρη νερού, με επιτυχία ριζοβολίας 90-100%.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Το πλούσιο εντυπωσιακό του φύλλωμα και οι καρποί του μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ανθικές συνθέσεις. (Κανταριτζής, 1994)

ΑΡΙΑ ή δρυς ή βαλανιδιά.

Quercus ilex της οικογένειας των *Fagaceae*.

Ιστορικό

Το γένος *Quercus* περιλαμβάνει περίπου 230 είδη φυλλοβόλων ή αειθαλών δένδρων, σπάνια δε θάμνους. Είναι ιθαγενή των ψυχρών και θερμών περιοχών των εύκρατων κλιμάτων του βόρειου ημισφαιρίου ή των τροπικών και υποτροπικών ορεινών περιοχών της Ασίας και της Αμερικής.

Η βαλανιδιά είναι δένδρο αειθαλές, ιθαγενές των παραμεσόγειων χωρών, της Ελλάδας και της βόρειας Αμερικής.

Περιγραφή

Το ύψος της βαλανιδιάς είναι περίπου 8-15 μέτρα, που μπορεί να φθάσει όμως και τα 20 μέτρα. Έχει κλαδιά γκριζου χρωματισμού, τα φύλλα είναι αειθαλή, εναλλάσσοντα ωοειδή έως λογχοειδή, μήκους 4-8 εκμ. και πλάτους 2-3 εκμ., με βαθυπράσινη και λαμπερή την επάνω επιφάνεια και τριχωτή την κάτω. Τα άνθη του είναι μονογενή. Είναι δένδρο μόνοικο. Αρσενικά κατά ιούλους, μακρείς, κρεμασμένους στη βάση ετήσιων βλαστών. Θηλυκά, μεμονωμένα, μασχαλιαία ή ανά 2-3, σε κοντό ποδίσκο, μήκους 1 εκμ.

Ανθίζει τον Απρίλιο- Μάιο και έχει εύρος άνθησης περίπου 30 ημέρες.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με σπόρο.

Εφαρμογή στην ανθοδετική.

- ❖ Τα κλαδιά με ή χωρίς καρπούς τοποθετημένα σε μεγάλα ανθοδοχεία δημιουργούν ωραίες ανθοδέσμες.
- ❖ Τα αποξηραμένα φύλλα σε επιτραπέζιες συνθέσεις δημιουργούν ένα εντυπωσιακό αποτέλεσμα. (Κανταρτζής, 1999)

ΒΕΙΓΚΕΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ.

Weigela florida της οικογένειας των *Caprifoliaceae*

Ιστορικό

Η κόκκινη βειγκέλα είναι θάμνος φυλλοβόλος, ιθαγενής της Κίνας και Κορέας, που έχει εγκλιματισθεί από παλιά στην Ελλάδα.

Περιγραφή

Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου ή και κυπέλλου, με μακρείς βλαστούς, κρεμοκλαδείς στις άκρες τους. Τα φύλλα είναι ωσειδή, πριονωτά περιφερειακά, πράσινου χρώματος. Τα άνθη σωληνοειδή, πολλά μαζί, σε όλο το μήκος των βλαστών, σκοτεινού κόκκινου χρωματισμού. Το ύψος της φθάνει το 1-1,5 μέτρο ή και περισσότερο.

Ανθίζει τον Απρίλιο- Μάιο και έχει εύρος άνθησης περίπου ένα μήνα.

Πολλαπλασιασμός

Με μοσχεύματα σκληρού ξύλου στην υδρονέφωση το χειμώνα, με ημιξυλοποιημένα μοσχεύματα νωρίς το καλοκαίρι και με σπόρο.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Ανθισμένα κλαδιά με άνθη ανοιχτά κατά 50%, όταν τοποθετηθούν σε μεγάλα ανθοδοχεία δημιουργούν ωραίες ανθικές συνθέσεις. (Κανταρτζής, 1999)

ΒΕΡΟΝΙΚΑ.

Veronica speciosa της οικογένειας *Scrophulariaceae*

Ιστορικό

Το γένος *Veronica* περιλαμβάνει περί τα 250 είδη μικρών δένδρων και θάμνων των ψυχρών χωρών του νότιου ημισφαιρίου, όπως Τασμανία, Νέα Ζηλανδία και Νότια Αμερική.

Η Βερόνικα είναι θάμνος αειθαλής, ιθαγενής της Νέας Ζηλανδίας.

Καλλιεργείται από παλιά στην Ελλάδα.

Περιγραφή

Τα φύλλα είναι αντίθετα, ωοειδή έως επιμήκη, στιλπνά, σκούρου πράσινου χρωματισμού, μήκους 6-10 εκμ. και πλάτους 2-3 εκμ. Τα άνθη του είναι μοβ-κόκκινα, λευκά ή γαλάζια, μήκους 8-10 χλστμ, σε μασχαλαίους σταχυόμορφους βότρυς. Το ύψος της φθάνει 60-120 εκμ. ή και περισσότερο.

Ανθίζει σχεδόν όλο το χρόνο αλλά κυρίως τον Ιανουάριο- Μάρτιο και έπειτα τον Ιούνιο- Οκτώβριο ή και Νοέμβριο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζετε με μοσχεύματα σκληρού ξύλου σε υδρονέφωση, χρησιμοποίηση ορμονών ριζοβολίας.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Βλαστοί ανθισμένοι, κοπτόμενοι και τοποθετούμενοι σε μεγάλα ανθοδοχεία σχηματίζουν εντυπωσιακές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1994)

ΒΙΓΚΑ.

Vinca rosea της οικογένειας των *Apocynaceae*

Περιγραφή

Βλάστηση ζυγηρή με φύλλα εναλάσσοντα, λεία, ζυγηρού και ωραίου πράσινου χρωματισμού, ωοειδή έως ελλειψοειδή, μήκους 5-7 εκμ. και πλάτους 2-2,5 εκμ.

Τα άνθη του είναι λευκού, κόκκινου ή ρόδινου χρωματισμού, διαμέτρου 3-5 εκμ, συνήθως απλά σπανιότερα διπλά με πέντε επίπεδα πέταλα.

Ανθίζει συνέχεια από τον Ιούνιο- Ιούλιο μέχρι και τους πρώτους πρώιμους παγετούς.

Καλλιέργεια

Ο σπόρος σπέρνεται το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου. Τα σπορόφυτα μεταφυτεύονται το Μάιο-Ιούνιο σε αποστάσεις 20-30 εκμ, και στην συνέχεια ανθίζουν μέχρι το Νοέμβριο στη βόρεια Ελλάδα και μέχρι το Δεκέμβριο στη Νότια.

Ο σπόρος βλαστάνει σε 15 περίπου ημέρες όταν η θερμοκρασία του εδάφους είναι 20° κελσίου.

Τα σπορόφυτα αναπτύσσονται καλά σε ηλιαζόμενα, πλούσια και θερμά εδάφη.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα άνθη του κομμένα και τοποθετημένα σε ανθοδοχεία σχηματίζουν ωραιότερες ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1994)

ΓΕΡΑΝΙΟ ή μολόχα ή πελαργόνιο.

Geranium sp. της οικογένειας των *Geraniaceae*.

Ιστορικό

Γένος με 100 περίπου είδη πολυετών ποωδών φυτών. Τα είδη που καλλιεργούνται στην Ελλάδα υπάγονται στο γένος *Pelargonium* που ανήκει επίσης στην ίδια οικογένεια *Geraniaceae*.

Περιγραφή

Pelargonium peltatum γεράνιο με φύλλα σαν του κισσού, με το ελληνικό όνομα βαμβακούλα. Φυτά κρεμοκλαδή ύψους μέχρι 90 εκμ., με φύλλα κυκλικά στιλπνά, πεντάλοβα ή γωνιώδη, με μίσχους 8 εκμ. μήκους.

Άνθη άφθονα, κόκκινα καρμινίου, ρόδινα, ιώδη ή λευκά, με σκοτεινότερες νευρώσεις. Τα ανώτερα πέταλα, μήκους 2,5 εκμ., περίπου, αυτοειδούς σχήματος έχουν βαθύτερα κόκκινα στίγματα.

Πολλαπλασιασμός

Τα γεράνια μπορούν να πολλαπλασιασθούν με σπόρο που σπέρνεται την άνοιξη σε κιβώτια ή σε φυτοδοχεία.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα πολύχρωμα άνθη του μπορούν να τοποθετηθούν σε ανοιχτά και χαμηλά ανθοδοχεία, οπότε δημιουργούν ωραίες ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1992)

ΓΥΨΟΦΙΛΗ.

Gypsophila paniculata της οικογένειας *Caryophyllaceae*

Ιστορικό

Στο γένος *Gypsophila* περιλαμβάνει 125 ετήσια και πολυετή είδη που κατάγονται από την Ευρώπη και Ασία.

Περιγραφή

Έχει ύψος 60-90 εκμ. συνήθως και πολύ λεπτούς, σαν σύρμα, βλαστούς και ανθικά στελέχη. Έχουν όμως δημιουργηθεί και νάνες ποικιλίες, ύψους 40 εκμ., όπως και υψηλότερες μέχρι 120 εκμ.

Τα φύλλα είναι λεπτά, λογχοειδή, μήκους 6 εκμ. συνήθως, με τρεις νευρώσεις και αιχμηρή άκρη.

Τα άνθη είναι πολύ μικρά, απλά η διπλά διαμέτρου 6-12 χλστμ., λευκά ή λευκοκυανά, που ανθίζουν σ'όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού, δηλαδή από τον Ιούνιο μέχρι το Σεπτέμβριο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζονται με σπόρο, που σπέρνετε την άνοιξη, με μοσχεύματα του ριζώματος της το φθινόπωρο ή την άνοιξη.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα κομμένα άνθη συνδυάζονται στο ανθοδοχείο πολύ ωραία με άλλα άνθη, που έχουν λίγο φύλλωμα.
- ❖ Τα άνθη των διπλών ποικιλιών μπορούν να αποξηρανθούν και να διατηρηθούν σε ανθοδοχεία χωρίς νερό όλο το χειμώνα ή και περισσότερο χρονικό διάστημα.
- ❖ Επίσης τα ανθισμένα κλαδιά του αποτελούν συμπληρωματικό υλικό για την ανθοδετική. (Κανταρτζής, 1992)

ΔΑΦΝΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ή λάουρος ευγενής.

Laurus nobilis της οικογένειας των *Lauraceae*

Ιστορικό

Η Δάφνη είναι θάμνος ή δένδρο αειθαλής, αυτοφυές των παραμεσόγειων χωρών και πολύ γνωστό από τα κλασικά ακόμη χρόνια στην Ελλάδα, όταν τους ήρωες των εθνικών αγώνων και του στίβου, έστεφαν με φύλλα από τη δάφνη αυτή. Η ιστορική αυτή δάφνη αποκαλείται και από τους ξένους ακόμη, «ελληνική δάφνη», για να διακρίνεται εύκολα από τα πολυάριθμα άλλα φυτά, που επίσης αποκαλούνται δάφνες.

Περιγραφή

Η δάφνη (*Laurus nobilis*) ανήκει στην οικογένεια *Lauraceae* και είναι αειθαλής θάμνος ή δέντρο με ύψος που μπορεί να φτάσει τα 10-15 μέτρα.

Απαντάται αυτοφυής ή καλλιεργούμενη σ' όλη την Ελλάδα και είναι φυτό με γρήγορη, πλούσια και ζωηρή βλάστηση, με κατακόρυφη ανάπτυξη σε σχήμα πυραμίδας ή κυλινδρικό. Ο βλαστός της είναι λείος βαθυπράσινος και τα φύλλα της είναι λογχοειδή, δερματώδη, με περιφέρεια κυματιστή, σχετικά μεγάλα, ζωηρού πράσινου χρώματος και αρωματικά. Τα άνθη της φέρονται στις μασχάλες των φύλλων, σε ταξιανθία μικρών σκιαδίων, είναι λευκοκίτρινα και εύοσμα. Ο καρπός είναι ωοειδής δρύπη, μονόσπερμος, με χρώμα κυανόμαυρο και θυμίζει τον καρπό της αγριελιάς.

Το φυτό ανθίζει από το Μάρτιο μέχρι και το Μάιο και έχει εύρος άνθησης 20-30 ημέρες.

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο την άνοιξη, αφού αυτός στρωματωθεί από το φθινόπωρο, όπως επίσης και με εναέριες καταβολάδες ή με μοσχεύματα στην υδρονέφωση.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα φύλλα τής μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποξηραμένα μαζί με άλλα αρωματικά αποξηραμένα φύλλα όπου δημιουργούν ωραίες αρωματικές συνθέσεις. (Κανταρτζής, 1994)

ΔΕΝΤΡΟΛΙΒΑΝΟ.

Rosmarinus officinalis της οικογένειας *Labiatae*

Ιστορικό

Το Δεντρολίβανο (*Rosmarinus officinalis*) είναι αυτοφυές φυτό και το συναντάμε σε πετρώδεις τόπους σχεδόν σε όλη την Ελλάδα.

Περιγραφή

Έχει ύψος 0,6 - 2 μέτρα. Τα φύλλα του είναι πράσινα στην άνω και γκρίζα στην κάτω επιφάνεια, γυαλιστερά και αρωματικά. Το σχήμα του είναι κυτελλοειδές σε νεαρή ηλικία αραιότερο και πεπλατυσμένο αργότερα. Τα άνθη του είναι μικρά, μοβ έως βαθύ μπλε πολλά μαζί.

Ανθίζει συνήθως δυο φορές : Μια κατά τον Απρίλιο – Μάιο, για 2 μήνες περίπου και μια κατά τον Αύγουστο – Σεπτέμβριο, για 15 - 20 ημέρες.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με σπόρους ή με τα βλαστάρια που βγαίνουν από τις ρίζες του.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Προτιμάται να συνδυάζεται με άλλα δρεπτά άνθη σε ανθοδέσμες λόγω των αρωματικών ιδιοτήτων που έχει. (<http://www.bioshop.gr>)

ΕΛΑΤΗ ΛΕΥΚΗ ή έλατο.

Abies alba ή *Abies pectinata* της οικογένειας των *Pinaceae*

Ιστορικό

Στο γένος *Abies* ανήκουν 40 είδη διακεκριμένων δένδρων, αλλά μεταξύ ορισμένων από αυτά οι διαφορές είναι ελάχιστες. Βρίσκονται αυτοφυή στις ορεινές περιοχές της κεντρικής και νότιας Ευρώπης, στην Ασία, Ιαπωνία και βόρεια Αμερική.

Τα είδη του γένους *Abies* είναι πυραμιδοειδή ή κυλινδρικά αειθαλή δένδρα.

Από τα 25 είδη που απαντώνται στο βόρειο ημισφαίριο, μόνο 3 βρίσκονται αυτοφυή στην Ελλάδα:

1. Ελάτη λευκή (*Abies alba*)
2. Ελάτη κεφαληνίας (*Abies cephalonica*)
3. Ελάτη Υβριδογενής (*Abies alba x abies cephalonica*)

Η λευκή ελάτη απαντάται στα υψηλότερα βουνά ελληνικών συνόρων, που είναι και τα νοτιότερα όρια εξάπλωσής της στη Βαλκανική χερσόνησο, σε υψόμετρο 400-2000 μέτρων.

Περιγραφή

Έχει ύψος 30- 40 μέτρα ή και περισσότερο. Τα κλαδιά του είναι οριζόντια, που βγαίνουν αρκετά μαζί από τον κορμό του δένδρου ανά σπονδύλους. Τα φύλλα του είναι σύνθετα, με φυλλάρια επιμήκη, μήκους 1,5 - 2,5 εκμ., που φαίνονται σαν να σχηματίζουν δυο χτένες κολλημένες. Τα άνθη του είναι μονογενή. Αρσενικά κατά κίτρινους ιούλους και θηλυκά κατά ωχροπράσινους όρθιους κωνίσκους. Ο καρπός είναι κώνος όρθιος που απολεπίζεται κατά την ωρίμανση και πέφτουν οι σπόροι. Ανθίζει τον Απρίλιο – Μάιο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζετε με σπόρο, που σπέρνεται την άνοιξη.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Το όμορφο σχήμα του ,οι διακοσμητικοί κώνοι που σχηματίζει , το μέγεθος και η συμπαγής του εμφάνιση , είναι τα χαρακτηριστικά που του επιδίδουν ιδιαίτερη διακοσμητική αξία . Θα πρέπει τέλος να τονίσουμε και την χρήση του ως Χριστουγεννιάτικο δέντρο.
- ❖ Κομμένα κλαδιά αποτελούν συμπληρωματικό υλικό για την ανθοδετική.
(Κανταρτζής, 1999)

ΕΣΠΕΡΙΔΑ.

Hesperis matronalis της οικογένειας *Cruciferae*

Ιστορικό

Το γένος περιλαμβάνει 30 είδη, αλλά η *Hesperis matronalis* είναι το μόνο είδος που καλλιεργείται για ανθοκομικούς σκοπούς.

Περιγραφή

Έχει ύψος 60-90 εκμ. και φύλλα ωσειδή έως ωσειδή- επιμήκη, με χείλη πριονωτά, μήκους 8-10 εκμ., ωραίου πράσινου χρωματισμού.

Τα άνθη είναι τετραπέταλα, διαμέτρου 2 εκμ. περίπου, πολύ αρωματικά και ιδίως το βράδυ, λιλά έως πορφυρού χρωματισμού, με βαθύτερες σκιές στο κέντρο, σε ταξιανθία βότρυ, που μοιάζουν πολύ με τα άνθη του φλοξ.

Ανθίζει από τον Ιούνιο μέχρι το Σεπτέμβριο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζονται εύκολα με σπόρο την άνοιξη, αλλά ανθίζει τον επόμενο χρόνο. Συνήθως τα φυτά αναπαράγονται μόνα τους από το σπόρο που πέφτει στο έδαφος.

Μπορεί όμως να πολλαπλασιασθούν και με μοσχεύματα που παίρνονται από τη βάση του φυτού ή ακόμη με προσεχτική διαίρεση του ριζώματος την άνοιξη.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

❖ Τα άνθη κομμένα με τις αρωματικές τους ιδιότητες είναι κατάλληλα για το ανθοδοχείο. (Κανταρτζής, 1992)

ΕΧΙΝΟΠΑΣ.

Echinops ritro της οικογένειας *Compositae*

Περιγραφή

Το φυτό έχει ύψος 100 εκμ, ή και περισσότερο και πλάτος μέχρι 60 εκμ. Τα φύλλα είναι μεγάλα, βαθιά σχισμένα και πολύ αγκαθωτά

Τα άνθη είναι σφαιρικές ανθικές κεφαλές, που σκεπάζονται από λεπτά αγκάθια και έχουν χρώμα μπλε σε διάφορες αποχρώσεις.

Ανθίζει το καλοκαίρι από τον Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με διαίρεση του φυτού την άνοιξη και με μοσχεύματα ριζών το χειμώνα.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα άνθη μπορούν να αποξηρανθούν στη σκιά και να εντυπωσιάσουν σε ανθοδοχεία χωρίς νερό για μήνες. (Κανταρτζής, 1992)

ΗΜΕΡΟΚΑΛΛΗ.

Hemerocallis sp. της οικογένειας των *Liliaceae*

Ιστορικό

Το γένος περιλαμβάνει περί τα 15 είδη πολυετών ποωδών φυτών, ιθαγενών τις περισσότερες φορές των εύκρατων χωρών της ανατολικής Ασίας. Έχουν δημιουργηθεί άπειρες ποικιλίες από διασταυρώσεις μερικών ειδών από αυτά, μεταξύ τους.

Περιγραφή

Το ύψος των ανθισμένων φυτών κυμαίνεται 50 -150εκμ. και εξαρτάται κατά βάση από το είδος και την ποικιλία.

Τα φύλλα είναι επιμήκη, μήκους 30 - 60 εκμ. και πλάτους 12 -18χλστμ. και βγαίνουν από τη βάση του φυτού.

Τα άνθη είναι αρωματικά, με διάφορα χρώματα, όπως το κρεμ, κίτρινο, πορτοκαλί, κόκκινο, ρόδινο και βιολέ , μονόχρωμα ή δίχρωμα, με γραμμώσεις ή κηλίδες, έχουν μήκος 8 - 12εκμ. και εκπτύσσονται 5 - 10 μαζί, στις άκρες ανθικών στελεχών, που δεν έχουν φύλλα.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με διαίρεση του ριζώματος την άνοιξη ή το φθινόπωρο

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα άνθη κομμένα και τοποθετημένα σε μεγάλα ανθοδοχεία σχηματίζουν επιβλητικές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1992)

ΙΛΕΞ ή ίληξ.

Ilex aquifolium της οικογένειας *Aquifoliaceae*

Ιστορικό

Γένος με περίπου 300 είδη αειθαλών και φυλλοβόλων δένδρων και θάμνων των τροπικών και εύκρατων χωρών.

Το ίλεξ είναι θάμνος ή δένδρο αειθαλές, ιθαγενές της Ευρώπης, βόρειας Αφρικής και Ασίας.

Περιγραφή

Ύψος: 100-150 εκμ., καλλιεργούμενο ως θάμνος μάλλον παρά ως δένδρο στα πάρκα και τους κήπους της πατρίδας μας, ενώ στις τροπικές χώρες αλλά και στα ορεινά δάση της ηπειρωτικής Ελλάδας μπορεί να εξελιχθεί σε δένδρο και σε μεγάλη ηλικία να φθάσει το ύψος των 10 - 12 μέτρων.

Πλάτος: Το μισό περίπου του ύψους του.

Σχήμα: Μάλλον πυραμιδοειδές.

Φύλλα: Επαλλάσσοντα, ωσειδή, προμήκη, δερματώδη, βαθυπράσινα, γυαλιστερά, με χείλη κυματώδη, αγκαθωτά, βραχύμισχα, μήκους 4-8 εκμ.

Άνθη: Μικρά, μασχαλιαία, αρωματικά, λευκού χρώματος που εκπύσσονται 1-3 μαζί.

Καρπός: Ραγόμορφη δρύπη, ζωηρού κόκκινου χρωματισμού και διαμέτρου 5-7 χλσμ. περίπου.

Εποχή και εύρος άνθησης: Ανθίζει το Μάιο-Ιούνιο

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο, ή με μοσχεύματα σκληρού ξύλου. Μεταφυτεύεται μετά το δεύτερο έτος της ηλικίας του.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Είναι περιζήτητο τις ημέρες των Χριστουγέννων, γιατί τα βαθυπράσινα και στιλπνά φύλλα του και οι κόκκινοι καρποί που προβάλλονται επιβλητικά όταν κλαδιά του φυτού τοποθετούνται σε μεγάλα ανθοδοχεία. (Κανταριζής, 1994)

ΚΙΣΣΟΣ.

Hedera helix της οικογένειας *Araliaceae*.

Ιστορικό

Γένος με 11 είδη αειθαλών αναρριχητικών φυτών με χαρακτηριστικά φύλλα. Υπάρχουν πολλές ποικιλίες με σημαντικές διαφορές στο μέγεθος των φύλλων και στα σημάδια επάνω τους.

Στη χώρα μας είναι γνωστός από τα ομηρικά χρόνια, που αναφέρεται ότι ήταν αφιερωμένος στον Διόνυσο και βρίσκεται αυτοφυής μέσα στα δάση.

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 10 - 15 μέτρα, αν και υπό ευνοϊκές συνθήκες καλλιέργειας μπορεί να φθάσει το ύψος των 30 μέτρων. Οι βλαστοί του φέρουν άφθονες, μικρές εναέριες ρίζες με τις οποίες αναρριχάται πολύ εύκολα. Τα φύλλα του είναι πεντάλοβα ή τρίλοβα, δερματώδη, λαμπερά, βαθυπράσινα, μακρόμισχα, μήκους 5 - 10 εκμ.,. Ο καρπός του που ωριμάζει τον Μάρτιο είναι ράγα μαύρη διαμέτρου 5 - 7 χλστμ.

Ανθίζει τον Οκτώβριο και έχει εύρος άνθησης 10 - 15 ημέρες.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα, όταν αυτά διαθέτουν λίγες εναέριες ρίζες και με στόλωνες, δηλαδή με έρποντες και ριζοβολούντες βλαστούς στο έδαφος.

Μπορεί να πολλαπλασιασθεί και με σπόρο, αλλά δεν εφαρμόζεται συνήθως ο τρόπος αυτός πολλαπλασιασμού.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Όταν τα φύλλα και τα κλαδιά του τοποθετηθούν μαζί με άλλα κομμένα άνθη σε μεγάλα και βαθιά ανθοδοχεία δημιουργούν εντυπωσιακές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1999)

ΚΟΜΑΡΟΣ ή ΚΟΥΜΑΡΙΑ.

Arbutus unedo της οικογένειας των *Ericaceae*

Ιστορικό

Στο γένος περιλαμβάνονται λίγα είδη μεγάλων αειθαλών θάμνων ή δένδρων, με εναλλάσσοντα δερματώδη φύλλα και διακοσμητικό κορμό, ιθαγενής της νότιας και δυτικής Ευρώπης.

Είναι ασυνήθιστος θάμνος, γιατί τα λουλούδια και τα φρούτα του προηγούμενου χρόνου βγαίνουν μαζί. Τα φρούτα μοιάζουν με φράουλες. Ο Κόμαρος είναι θάμνος αειθαλής, αυτοφυής στην χώρα μας.

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 2 - 4 μέτρα ή και περισσότερο. Τα κλαδιά του έχουν εντυπωσιακούς χρωματισμούς κόκκινου, πορτοκαλί έως κοκκινοκαφέ. Τα φύλλα του οξύληκτα, οδοντωτά, βαθυπράσινα, γυαλιστερά στην άνω επιφάνεια μήκους 1,5 - 3 εκμ. Έχει άνθη λευκά ή ρόδινα, μικροσκοπικά μήκους 6 - 8 χλστμ. σε ταξιανθία μικρού βότρυ.

Ο καρπός του είναι σφαιρικός, με ανώμαλη επιφάνεια, κόκκινου έως πορτοκαλί χρώματος κατά την ωρίμανση, το γνωστό κούμαρο.

Ανθίζει από τον Οκτώβριο μέχρι το Δεκέμβριο, εποχή ακριβώς που ωριμάζουν οι καρποί οι οποίοι προέρχονται από την ανθοφορία του προηγούμενου χρόνου.

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο ή με μοσχεύματα σκληρού ξύλου σε υδρονέφωση (mist propagation) και τη χρησιμοποίηση ορμονών ριζοβολίας, δηλαδή αναφθαλινοξικού ή β-ινδολυλοβουτιρικού οξέος.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Το εντυπωσιακό σχήμα και χρώμα των κλαριών της κουμαριάς με τα κόκκινα ή πορτοκαλί κούμαρα στολίζουν υπέροχα τα βάζα των σπιτιών.
(Κανταρτζής, 1994)

ΚΟΡΕΟΨΗ.

Coreopsis sp. της οικογένειας *Compositae*

Ιστορικό

Το γένος *Coreopsis* περιλαμβάνει περί τα 120 είδη ετήσιων φυτών και λίγων πολυετών ποωδών, που προέρχονται κυρίως από τη Βόρεια Αμερική.

Περιγραφή

Τα φυτά, ανάλογα με το είδος και την ποικιλία που ανήκουν, έχουν 30 - 90 εκμ, είναι θαμνοειδή, απλώνονται αρκετά και έχουν ισχυρά, λεπτά σαν το σύρμα και ελκυστικά ανθικά στελέχη.

Τα φύλλα είναι ανοικτού πράσινου χρωματισμού.

Τα άνθη που μοιάζουν με μαργαρίτες, έχουν κίτρινο, χρυσό ή πορτοκαλοκίτρινο χρώμα και διάμετρο 5 - 7 εκμ και είναι ιδιαίτερα διακοσμητικά.

Αρχίζουν να ανθίζουν νωρίς τον Ιούνιο και συνεχίζουν την άνθηση τους μέχρι και τους πρώτους πρώιμους παγετούς.

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο και με διαίρεση των φυτών.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Είναι ανεκτίμητο φυτό για τα κομμένα άνθη του με τα μακριά σαν το σύρμα και χωρίς φύλλα ανθικά στελέχη, που τοποθετούμενα στο ανθοδοχείο σχηματίζουν εντυπωσιακές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1992)

ΚΡΑΝΙΑ.

Cornus alba "sibirica" της οικογένειας *Cornaceae*.

Ιστορικό

Το είδος *Cornus alba* "sibirica" είναι θάμνος φυλλοβόλος με ωραία φλούδα για χειμωνιάτικες συνθέσεις. Το φθινόπωρο τα φύλλα παίρνουν ωραίες αποχρώσεις. Είναι θάμνος ιθαγενής της Ευρώπης.

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 1 - 2,5 μέτρα συνήθως ή και περισσότερο. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου, που προκύπτει από τους κατακόρυφους βλαστούς του, που στην άκρη τους ανοίγουν προς τα έξω. Τα φύλλα του είναι απλά, αντίθετα, ωοειδή μήκους 4 - 8 εκμ., οξύληκτα, στραμμένα στην βάση τους, τριχωτά και στις δυο επιφάνειες, με 3 - 5 ζεύγη νεύρων. Τα άνθη του λευκά ξεθωριασμένα έως λευκοκίτρινα, κατά ταξιανθία σύνθετου σκιαδίου.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζονται με μοσχεύματα που λαμβάνονται περί τα τέλη Ιουλίου και ριζοβολούν σε ποσοστό 44%.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Κλαδιά με καρπούς όταν τοποθετούνται σε μεγάλα ανθοδοχεία δημιουργούν εντυπωσιακές συνθέσεις ανθοδετικής. (Κανταρτζής, 1999)

ΚΥΔΩΝΙΑ ΙΑΠΩΝΙΚΗ.

Cydonia japonica ή *Chaenomeles speciosa* της οικογένειας των *Rosaceae*.

Ιστορικό

Το γένος *Cydonia* έχει μοναδικό αντιπρόσωπο την ιαπωνική κυδωνιά και είναι συγγενές με το γένος *Chaenomeles*, που περιλαμβάνει 3 είδη φυλλοβόλων θάμνων, ιθαγενών της βόρειας και ανατολικής Ασίας.

Οι βοτανολόγοι έχουν αλλάξει αρκετές φορές το όνομα του. Πρώτα ήταν *Pyrus*, έπειτα *Cydonia* και τώρα είναι *Chaenomeles*.

Ένα λόγος για όλες αυτές τις αλλαγές ονοματολογίας είναι ότι αρχικά ένας βοτανολόγος έδωσε λανθασμένη περιγραφή του καρπού, η οποία και προκάλεσε σύγχυση στους μετέπειτα βοτανολόγους.

Επειδή λοιπόν συγχέονται τα ονόματα, διευκρινίζεται ότι το όνομα *Cydonia japonica*, που στην Ελλάδα είναι γνωστό με το όνομα «Τσιντόνια», είναι το κοινό όνομα που χρησιμοποιείται από τους ανθοκόμους, ενώ το ορθότερο είναι *Chaenomeles speciosa*, που χρησιμοποιείται σήμερα στα βιβλία.

Η ιαπωνική κυδωνιά είναι φυλλοβόλος θάμνος που φέρει αγκάθια, ιθαγενείς της Κίνας. Στην πατρίδα μας καλλιεργείται με επιτυχία από παλιά.

Περιγραφή

Το ύψος της φθάνει 1 - 2 μέτρα . Έχει φύλλα απλά, βραχύμισχα, ωοειδή, πριονωτά, λεία, στιλπνά επάνω, μήκους 4 - 8 εκμ., πράσινου ζωηρού χρωματισμού. Ο καρπός όταν εμφανίζεται είναι σφαιρικός ή ωοειδής, μήκους 5 - 6 εκμ. πρασινοκίτρινου χρώματος. Έχει μεγάλα και ωραία άνθη, διαμέτρου 4 - 5 εκμ., απλά, διπλά ή και ημίδιπλα, ρόδινου ή κόκκινου χρώματος, που εκπτύσσονται πριν από τα φύλλα, κατά επιφυσείς δέσμες, ανά 1 - 6. Έχουν όμως δημιουργηθεί ποικιλίες και με λευκά άνθη.

Η εποχή άνθησης της ιαπωνικής κυδωνιάς κυμαίνεται πολύ, εξαρτώμενη από τις θερμοκρασίες του χειμώνα και της άνοιξης.

Ανθίζει κατά τους μήνες Ιανουάριο- Απρίλιο και το εύρος άνθησης κυμαίνεται πολύ, μεταξύ 30 και 100 ημερών.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα σκληρού ξύλου κατά το φθινόπωρο σε υδρονέφωση και επίδραση ορμονών ριζοβολίας , με εναέριες καταβολάδες και με παραφυάδες, που άφθονα δημιουργεί.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Κλαδιά ανθισμένα με άνθη ανοικτά κατά 50% σχηματίζουν εντυπωσιακές ανθοδέσμες που μπορούν να διατηρηθούν και 15 ημέρες ακόμη, γιατί ανοίγουν στο ανθοδοχείο τα κλειστά άνθη και τα μπουμπούκια. (Κανταρτζής, 1999)

ΚΥΔΩΝΙΑΣΤΡΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΚΛΑΔΟ.

Cotoneaster horizontalis της οικογένειας των *Rosaceae*

Ιστορικό

Θάμνος φυλλοβόλος, ιθαγενείς της Κίνας

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 45 - 75 εκμ. Είναι φυτό χαμηλής ανάπτυξης με οριζόντιους και διακλαδιζόμενους βραχίονες, αναπτυσσόμενο περισσότερο οριζόντια και κατά πλάτος, παρά σε ύψος. Τα φύλλα του είναι σχεδόν κυκλικά, διαμέτρου 8 - 12 χλστμ. γυαλιστερά, ζωηρού πράσινου χρωματισμού, τρίχωμα στην κάτω επιφάνεια, πολύ διακοσμητικά, που γίνονται κοκκινορόδινα το φθινόπωρο. Ο καρπός έχει μέγεθος μπιζελιού, στιλπνή επιφάνεια κόκκινου χρωματισμού, που παραμένει στο φυτό μέχρι το Δεκέμβριο ή και περισσότερο. Τα άνθη του είναι μικροσκοπικά, διαμέτρου 4 - 6 χλστμ, κοκκινορόδινα, σφαιρικά, εκφυόμενα 3 - 5 μαζί, πολύ κοντά μεταξύ τους, σε όλο το μήκος των βλαστών και σε κοντούς ποδίσκους.

Πολλαπλασιασμός

Με σπόρο αφού έχει υποστεί μεθωρίμανση 150 - 180 ημερών σε θερμοκρασία 4° - 5° κελσίου και με μοσχεύματα μαλακού ξύλου που φυτεύονται Αύγουστο ή και Σεπτέμβριο σε κιβώτια και μεταφέρονται το χειμώνα στα θερμοκήπια.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Ιδεώδες φυτό όταν είναι σε καρποφορία για ανθοδετική.
- ❖ Κλαδιά με καρπούς τοποθετημένα σε μεγάλα ανθοδοχεία δημιουργούν εντυπωσιακές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1994)

ΜΗΛΙΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΗ

Malus sp. της οικογένειας των *Rosaceae*

Ιστορικό

Φυλλοβόλο δένδρο με ανθάκια σε ροζ αποχρώσεις την άνοιξη και γυαλιστερά πράσινα, κίτρινα ή κόκκινα μήλα, διάφορων μεγεθών, το φθινόπωρο.

Περιγραφή

Τα διάφορα είδη και ποικιλίες έχουν διαφορετικό ύψος η καθεμία που κυμαίνεται 4 - 16 μέτρα. Τα περισσότερα όμως είδη και ποικιλίες έχουν ύψος 4 - 8 μέτρα. Το σχήμα της είναι κυπελλοειδές, σφαιρικό, ημισφαιρικό, ανεστραμμένου κώνου, κρεμοκλαδές. Τα κλαδιά του είναι κατακόρυφα, λοξά, πλάγια προς τα πάνω, οριζόντια, πλάγια προς τα κάτω και κρεμοκλαδή. Έχει φύλλα ανοιχτού πράσινου χρωματισμού, πράσινου και βαθυπράσινου, με πολλές αποχρώσεις πορφυρού, οδοντωτά, πριονωτά ή έλλοβα. Έχει άνθη ρόδινα, κόκκινα, βαθυκόκκινα, ροδοκόκκινα, λευκά, απλά, με ωοειδή πέταλα, που φέρονται συνήθως σε ροζέτες με 15 - 20 στήμονες και κίτρινους συνήθως ανθήρες. Ο καρπός του είναι μήλο διαμέτρου 1 - 5 εκμ, με χρώμα πράσινο, πορτοκαλί, κίτρινο ή κόκκινο.

Το εύρος άνθησης κυμαίνεται από 20 - 30 ημέρες, ανάλογα με το είδος και την ποικιλία και κυρίως με τις χειμερινές θερμοκρασίες.

Πολλαπλασιασμός

Με ενοφθαλμισμό στην κοινή μηλιά τον Ιούνιο- Αύγουστο ή με εγκεντρισμό το χειμώνα σε νεαρά δενδρύλλια και σε ύψος 10 -12 εκμ. από την επιφάνεια του εδάφους.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα άνθη της είναι πολύ κατάλληλα για το ανθοδοχείο
- ❖ Τα ανθισμένα κλαδιά κόβονται, όταν το 25% περίπου των ανθέων είναι ανοιχτά, γιατί τα υπόλοιπα άνθη ανοίγουν στο ανθοδοχείο διαδοχικά. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανθοδοχεία κάθε σχήματος και μεγέθους, αλλά συνιστάται ιδιαίτερα η χρήση μεγάλων ανθοδοχείων που μπορούν να τοποθετηθούν στο πάτωμα μεγάλων εσωτερικών χώρων. (Κανταρτζής, 1999)

ΠΡΙΜΟΥΛΑ.

Primula vulgaris της οικογένειας *Primulaceae*

Ιστορικό

Γένος φυτών που περιλαμβάνει πολλά είδη.

Περιγραφή

Έχει ύψος 10 - 15 εκμ. με φύλλα ελκυστικά σε ροζέτες στη βάση του φυτού από το κέντρο της οποίας βγαίνουν κατακόρυφα στελέχη που στην άκρη τους φέρουν μεμονωμένα ή περισσότερα άνθη κατά ταξιανθία σκιαδίου. Το είδος αυτό το πιο κοινό από τις πρίμουλες, και τα υβρίδια του, καλλιεργείται κυρίως στο κήπο και διατίθεται σε μεγάλο φάσμα χρωμάτων, εκτός από το καθαρό μπλε. Ανθίζει τον Απρίλιο - Μάιο.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζετε με σπόρο τον Αύγουστο που χρειάζεται φως για να βλαστήσει. Μπορεί να πολλαπλασιασθεί και με διαίρεση της «τούφας» του ριζώματος την άνοιξη ή το φθινόπωρο.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα πολύχρωμα άνθη του είναι πολύ διακοσμητικά και πολύ χρήσιμα όταν τοποθετούνται σε μικρά ανθοδοχεία, όπου δημιουργούν πολύ ελκυστικές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1992)

ΠΥΡΑΚΑΝΘΟΣ.

Pyracantha coccinea της οικογένειας των *Rosaceae*

Ιστορικό

Το γένος περιλαμβάνει 7 είδη αειθαλών θάμνων ή δένδρων.

Ο πυράκανθος είναι θάμνος ή δένδρο αειθαλές, ιθαγενές της νότιας Ευρώπης και Μικράς Ασίας.

Στην Ελλάδα υπάρχει από τα αρχαία χρόνια, αναφερόμενο από τον Θεόφραστο και Διοσκουρίδη.

Περιγραφή

Το ύψος του φθάνει 3 – 6 μέτρα. Το σχήμα του λόγω της ορθόκλαδης και ζωηρής βλάστησης του τείνει να λάβει κυλινδρικό σχήμα. Έχει κλαδιά κατακόρυφα, ισχυρά, κόκκινα- καφέ έως βαθυπράσινα – καφέ, με αγκάθια στις περισσότερες μασχάλες των φύλλων. Υπάρχουν και ποικιλίες με κρεμοκλαδή κλαδιά. Έχει φύλλα οξύληκτα, επιμήκη, λεία, γυαλιστερά στην επάνω επιφάνεια και χνουδωτά στην κάτω, πριονωτά, μήκους 2 - 4 εκμ., και πλάτους 10 - 15 χλστμ., με νεύρωση διαφανή. Ο καρπός του έχει μέγεθος μικρού μπιζελιού, διαμέτρου 6 χλστμ. περίπου, σχηματιζόμενος μετά την άνθηση, που παίρνει την πλήρη του ανάπτυξη και το ζωηρό του χρώμα κατά τους μήνες Αύγουστο-Σεπτέμβριο.

Ανθίζει το Μάιο και έχει εύρος άνθησης 10 - 25 ημέρες.

Πολλαπλασιασμός

1. Με μοσχεύματα σκληρού ξύλου κατά το φθινόπωρο, σε υδρονέφωση (Mist propagation) και χρήση ορμονών ριζοβολίας IBA ή NAA.
2. Με εναέριες καταβολάδες (βρύα με πολυαιθυλένιο ή μονωτική ταινία).
3. Με σπόρο, αφού στρωματωθεί για 3 μήνες σε άμμο και σε θερμοκρασία 5° κελσίου.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα καρποφόρα κλαδιά του τοποθετούμενα σε ανθοδοχεία αποτελούν σπουδαίο διακοσμητικό στοιχείο. (Κανταρτζής, 1994)

ΡΟΔΟΔΕΝΤΡΟ.

Rhododendron sp. της οικογένειας των *Ericaceae*.

Ιστορικό

Το γένος *Rhododendron* περιλαμβάνει περίπου 900 είδη, κατανεμημένα στο βόρειο κυρίως ημισφαίριο. Μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί περισσότερες από 10.000 ποικιλίες. Το γένος *Rhododendron* υποδιαιρείται σε αρκετές σειρές ειδών, μια από της οποίες είναι η Αζαλέα.

Αν και πολλές αζαλέες είναι φυλλοβόλες και τα περισσότερα ροδόδενδρα αειθαλή, τόσο οι αζαλέες όσο και τα ροδόδενδρα έχουν φυλλοβόλα και αειθαλή είδη.

Μια απλή διάκριση είναι ότι αν και όλες οι αζαλέες είναι ροδόδενδρα, όλα τα ροδόδενδρα δεν είναι αζαλέες.

Αρκετά είδη και ποικιλίες αζαλέας καλλιεργούνται στη χώρα μας όχι τόσο ως φυτά κήπων όσο ως εσωτερικών χώρων σε φυτοδοχεία, ενώ τα ροδόδενδρα χρησιμοποιούνται σπανιότερα.

Περιγραφή

Εδώ περιγράφονται μόνο αειθαλή είδη και ποικιλίες της αζαλέας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην Ανθοδετική:

1. *Rhododendron, Gable Hybrids (Gable Hybrid Azalea)*, είναι μια ομάδα υβριδίων αειθαλούς αζαλέας, με πλούσια ανθοφορία κατά το Μάιο με κόκκινα άνθη.
2. *Rhododendron, Indica Hybrids (Indica Hybrid Azalea)*, με άνθη λευκά, βιολέ, ρόδινα και κόκκινα το Μάιο.
3. *Rhododendron, obtusum (Hiryu Azaleas)* ύψους 1 - 2 μέτρων, με μικρά και πολύ λεπτά φύλλα και άνθη λευκού ρόδινου και κόκκινου χρώματος το Μάρτιο και Απρίλιο.

Πολλαπλασιασμός

Τα ροδόδεντρα και οι αζαλέες μπορούν να πολλαπλασιασθούν με σπόρο, οπότε λόγω φυσικών διασταυρώσεων προέρχονται φυτά που διαφέρουν μεταξύ τους. Ο πολλαπλασιασμός επίσης με σπόρο χρησιμοποιείται για τη δημιουργία νέων ποικιλιών-υβριδίων που επιτυγχάνεται με διασταυρώσεις γνωστών ειδών και ποικιλιών.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα πολύχρωμα άνθη του δημιουργούν πολύ ελκυστικές ανθοδέσμες όταν τοποθετούνται σε μικρά ανθοδοχεία. (Κανταρτζής, 1994)

ΣΥΡΙΓΓΑ ή πασχαλιά.

Syringa vulgaris της οικογένειας *Oleaceae*

Ιστορικό

Η πασχαλιά είναι θάμνος ή δενδρύλλιο φυλλοβόλο ιθαγενές της ανατολικής Ευρώπης.

Περιγραφή

Το ύψος της φθάνει 2 – 6 μέτρα. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου. Τα φύλλα είναι ακέραια, ευρέως ωοειδή, αντίθετα, λίγο καρδιοειδή στην βάση, χωρίς περιφερειακά δόντια, λεία, έμισχα, παχιά χρώματος ζωηρού πράσινου και μήκους 5 - 10 εκμ. Τα άνθη του είναι άφθονα, μικρά απλά ή διπλά, μήκους 8 - 15 χλστμ. που φέρονται πολλά μαζί, κατά ταξιανθία φόβης ή όρθιου βότρου, μήκους 15 - 20 εκμ., χρώματος λευκού, ιώδους ή κόκκινου, αρωματικά.

Πολλαπλασιασμός

Εμπορικά πολλαπλασιάζετε με εμβολιασμό σε λιγούστρο (*Ligustrum japonicum*) για να μη δημιουργούνται πολλές παραφυάδες και να ανθίζει άφθονα. Μπορεί να πολλαπλασιαστή με σπόρο και με μοσχεύματα.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα ανθισμένα κλαδιά του σχηματίζουν εντυπωσιακές ανθοδέσμες, όταν τοποθετηθούν σε μεγάλα και βαθιά ανθοδοχεία. (Κανταρτζής, 1999)

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ.

Rosa sp. της οικογένειας *Rosaceae*

Ιστορικό

Η *Rosa* είναι το πιο σεβαστό, λαοφιλέσ και πολυσύνθετο γένος από όλα που περιέχουν καλλωπιστικά φυτά. Περιλαμβάνει περισσότερα από 125 είδη φυλλοβόλων ή και αειθαλών ακόμη φυτών, θάμνους, δενδρώδους και αναρριχώμενης βλάστησης.

Είναι ιθαγενής φυτά των εύκρατων περιοχών του βόρειου ημισφαιρίου, από τα οποία τουλάχιστον 20 είδη αυτοφύονται και στην χώρα μας.

Περιγραφή

Το ύψος του κυμαίνεται ανάλογα με το είδος και την ποικιλία από 20 εκμ. για τις τριανταφυλλίες εδαφοκάλυψης, 1,5 μέτρο για τις δενδρώδεις. Τα φύλλα του είναι σύνθετα με 5 - 7 φυλλίδια, ανοικτού πράσινου ή βαθυπράσινου χρώματος, ωοειδή έως καρδιόσχημα, με πριονωτά χείλη. Έχει άνθη διπλά, απλά, 5 - 75 πέταλα κίτρινου, κόκκινου, ρόδιου, λευκού, μωβ ή μπλε χρώματος, πολύχρωμα, δίχρωμα ή μονόχρωμα, διαμέτρου 3 - 10 εκμ. με άρωμα ή χωρίς. Ο καρπός του είναι σφαιρικός ή επιμήκης κυλινδρικός, κόκκινου ή μαύρου χρώματος.

Τα περισσότερα είδη και ποικιλίες ανθίζουν από το Μάιο μέχρι και το Νοέμβριο.

Πολλαπλασιασμός

Η τριανταφυλλιά πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με μοσχεύματα και με εμβολιασμό.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Τα τριαντάφυλλα δημιουργούν τις ωραιότερες και πιο εντυπωσιακές ανθοδέσμες. (Κανταρτζής, 1999)

ΦΟΡΣΥΘΙΑ.

Forsythia intermedia της οικογένειας *Oleaceae*

Ιστορικό

Είναι θάμνος φυλλοβόλος, ιθαγενείς της Κίνας και της Ιαπωνίας. Στην χώρα μας καλλιεργείται με επιτυχία από παλιά.

Περιγραφή

Το ύψος της φθάνει 2 - 3 μέτρα. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κώνου. Τα φύλλα της είναι απλά, επιμήκη, ωοειδή ή αντίθετα, μήκους 7 - 12 εκμ. συνήθως οδοντωτά που παραμένουν πράσινα μέχρι το Νοέμβριο. Έχει άνθη απλά, ζωηρού κίτρινου χρώματος, τετραπέταλα, εκπτυσσόμενα πριν από την έκπτυξη των φύλλων νωρίς την άνοιξη, ανά 2 - 6 μαζί, σ' όλο το μήκος των βλαστών, διαμέτρου 3 – 6 εκμ.

Πολλαπλασιασμός

Με μοσχεύματα σκληρού ξύλου το φθινόπωρο, με εναέριες καταβολάδες και με μοσχεύματα σκληρού ξύλου σε υδρονέφωση.

Εφαρμογή στην ανθοδετική

- ❖ Κλαδιά με ημιανοικτά άνθη και μπουμπούκια όταν τοποθετηθούν σε μεγάλα και βαθιά ανθοδοχεία, δημιουργούν πολύ ωραίες ανθοδέσμες και διακοσμούν εντυπωσιακά μεγάλους εσωτερικούς χώρους. (Κανταρτζής, 1999)

ΕΙΚΟΝΕΣ ΦΥΤΩΝ.

ΑΙΓΟΚΛΗΜΑ Σελ. 42

ΑΚΑΝΘΟΣ Σελ. 44

ΑΚΟΥΙΛΕΓΙΑ Σελ. 45

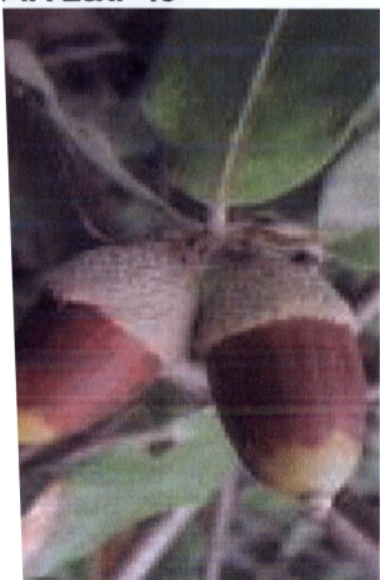
ΑΝΤΙΡΡΙΝΟ Σελ. 47

ΑΟΥΚΟΥΜΠΑ Σελ. 48

ΡΙΑ Σελ. 49

ΒΕΪΓΚΕΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ Σελ. 50

ΒΕΡΟΝΙΚΑ Σελ. 51

ΒΙΓΚΑ Σελ. 52

ΓΕΡΑΝΙΟ Σελ. 53

ΓΥΨΟΦΙΛΗ Σελ. 54

ΛΑΦΝΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ Σελ. 55

ΔΕΝΤΡΟΛΙΒΑΝΟ Σελ. 57

ΕΛΑΤΗ ΛΕΥΚΗ Σελ. 58

ΕΣΠΕΡΙΔΑ Σελ. 60

ΕΧΙΝΟΠΑΣ Σελ.61

ΗΜΕΡΟΚΑΛΛΗ Σελ. 62

ΙΛΕΞ Σελ. 63

ΣΣΟΣ Σελ. 65

ΚΟΜΑΡΟΣ Σελ. 67

ΚΟΡΕΟΨΗ Σελ. 69

ΚΡΑΝΙΑ Σελ. 70

ΚΥΔΩΝΙΑ ΙΑΠΩΝΙΚΗ Σελ. 71

ΚΥΔΩΝΙΑΣΤΡΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΚΛΑΔΟ Σελ. 73

ΗΛΙΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΗ Σελ. 74

ΜΗΛΙΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΗ Σελ. 74

ΙΡΙΜΟΥΛΑ Σελ. 76

ΠΥΡΑΚΑΝΘΟΣ Σελ. 77

ΡΟΔΟΔΕΝΔΡΟ Σελ. 79

ΣΥΡΙΓΓΑ Σελ. 81

ΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ Σελ. 82

ΦΟΡΣΥΘΙΑ Σελ. 83

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Κανταρτζής, Ν.Α., 1991. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ– ΕΤΗΣΙΑ ΦΥΤΑ ΑΝΟΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 1^ο «Αντίρρινο» Σελ. (39), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1991. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΕΤΗΣΙΑ ΦΥΤΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 2^ο «Βίγκα» Σελ. (46), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3^ο «Ακανθος» Σελ. (28), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3^ο «Ακουιλέγια» Σελ. (30), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3^ο «Γεράνιο» Σελ. (44), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3^ο «Γυψοφίλη» Σελ. (46), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3^ο «Εσπερίδα» Σελ. (57), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6^ο «Εχίνοπας» Σελ. (60), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Ημεροκάλλη» Σελ. (63), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Κορέοψη» Σελ. (71), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1992. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 8 «Πρίμουλα» Σελ. (90), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 5 «Αουκούμπα» Σελ. (41), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Βερόνικα» Σελ. (44), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Δάφνη Απόλλωνα» Σελ. (55), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 5 «Ίλεξ» Σελ. (65), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Κόμαρος» Σελ. (75), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 3 «Πυράκανθος» Σελ. (103), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1994. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗΣ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 5^ο «Ροδόδεντρο» Σελ. (107), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 9 «Αιγόκλημα», Σελ.(25), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 1 «Άρια» Σελ. (32), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6 «Βειγκέλα Κόκκινη» Σελ. (31), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΕΙΘΑΛΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 1 «Ελάτη» Σελ. (47), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 9 «Κισσός» Σελ.(52), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6 «Κράνια» Σελ. (62), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6 «Κυδωνιά Ιαπωνική» Σελ. (68), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6 «Κυδωνίαστρο Οριζοντιόκλαδο» Σελ. (73), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ– ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 6 «Μηλιά Καλλωπιστική» Σελ. (86), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ– ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 5 «Σύριγγα» Σελ. (93), Θεσσαλονίκη.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ - ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 9 «Τριανταφυλλιά» Σελ. (94), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 1999. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ– ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΙ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΟΥ, Τεύχος 8 «Φορσύθια» Σελ. (121), Αθήνα.

Κανταρτζής, Ν.Α., 2004. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, «Εισαγωγή», Σελ.(11).

Κανταρτζής, Ν.Α., 2004. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ – ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, «Ιστορική αναδρομή», Σελ.(14).

Κανταρτζής, Ν.Α., 2004. ΑΝΘΟΚΟΜΙΑ– ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, «Στοιχεία και αρχές σχεδιασμού», Σελ.(20).

Κανταρτζής, Ν.Α., 2000. ΑΝΘΟΔΕΤΙΚΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟ, «Σχεδιαστικά στοιχεία», Σελ. (40).

HILLIER MALCOM, 1990. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ – ΣΥΝΘΕΣΗ & ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ, «Ανθοδοχεία», Σελ. (36).

HILLIER MALCOM, 1990. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ – ΣΥΝΘΕΣΗ & ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ, «Τρόποι συλλογής λουλουδιών για αποξήρανση», Σελ. (241).

Τερζόπουλος Χρήστος, 1981. ΤΑ ΦΥΤΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ, «Τερράρια και κήποι σε γυάλες», Σελ. (153).

ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ:

Ανθοδετική τέχνη της 'ΙΚΕΒΑΝΑ' <http://www.tech.pathfinder.gr>

"ΔΑΦΝΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ" <http://www.agrotypos.gr> (Περιοδικό "Γεωργία" Α. Ακουμανάκη - Ιωαννιδου).

"ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ" – <http://www.bioshop.gr>

"ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΞΗΡΑΝΣΗΣ ΦΥΤΩΝ" <http://www.go2.com>

"ΠΟΤΕ ΜΑΖΕΥΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΦΥΤΟΥ"
<http://www.esoterica.gr>

ΑΙΓΟΚΛΗΜΑ. ΠΗΓΗ: <http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=Lonicera+caprifolium>

ΑΚΑΝΘΟΣ ΠΗΓΗ: <http://images.google.gr/images?hl=el&q=Acanthus>

ΑΚΟΥΙΛΕΓΙΑ ΠΗΓΗ: <http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=Aquilegia+sp>

ΑΝΤΙΡΡΙΝΟ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?Q=ANTIRRHINUM+MAJUS&NDSP=20&SVNUM=10&HL=EL&LR=&START=40&SA=N](http://images.google.gr/images?q=ANTIRRHINUM+MAJUS&NDSP=20&SVNUM=10&HL=EL&LR=&START=40&SA=N)

ΑΟΥΚΟΥΜΠΑ ΠΗΓΗ:

<http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=Aucuba+iaponica&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΑΡΙΑ ΠΗΓΗ:

<http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=Quercus+ilex&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΒΕΪΓΚΕΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?Q=WEIGELA+FLORIDA&SVNUM=10&HL=EL&LR=>

ΒΕΡΟΝΙΚΑ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=VERONICA+SP>

ΒΙΓΚΑ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=VINCA+ROSEA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΓΕΡΑΝΙΟ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?Q=GERANIUM+SP.&SVNUM=10&HL=EL&LR=&START=20&SA=N&NDSP=20>

ΓΥΨΟΦΙΛΗ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?Q=GYPHOPHILA+PANICULATA&NDSP=20&SVNUM=10&HL=EL&LR=&START=0&SA=N>

ΔΑΦΝΗ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=LAURUS+NOBILIS&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΔΕΝΔΡΟΛΙΒΑΝΟ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ROSMARINUS+OFFICINALIS>

ΕΛΑΤΗ ΛΕΥΚΗ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ABIES+ALBA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΕΣΠΕΡΙΔΑ ΠΗΓΗ:

<HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=HESPERIS+MATRONALIS&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7>

ΕΧΙΝΟΠΑΣ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ECHINOPS+RITRO&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=echinops+ritro&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΗΜΕΡΟΚΑΛΛΗ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=HEMEROCALIS+SP.&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=hemerocalis+sp.&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΙΛΕΞ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ILEX+AQUAFOLIUM&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=ilex+aquafolium&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΙΣΣΟΣ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=HEDERA+HELIX&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=hedera+helix&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΟΜΑΡΟΣ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ARBUTUS+UNEDO&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=arbutus+unedo&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΟΡΕΟΨΗ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=COREOPSIS+SP.&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=coreopsis+sp.&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΡΑΝΙΑ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=CORNUS+ALBA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=cornus+alba&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΥΔΩΝΙΑ ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=CYDONIA+JAPONICA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=cydonia+japonica&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΚΥΔΩΝΙΑΣΤΡΟ ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΚΛΑΔΟ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=COTONEASTER+HORIZONTALIS&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=cotoneaster+horizontalis&btng=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΜΗΛΙΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=MALUS+SP.&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=malus+sp.&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΠΡΙΜΟΥΛΑ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=PRIMULA+VULGARIS&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=primula+vulgaris&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΠΥΡΑΚΑΝΘΟΣ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=PYRACANTHA+COCCINEA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=pyracantha+cooccinea&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΡΟΔΟΔΕΝΤΡΟ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=RHODODENDRON+SP.&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=rhododendron+sp.&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΣΥΡΙΓΓΑ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=SYRINGA+VULGARIS&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=syringa+vulgaris&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=ROSA+SP.&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=rosa+sp.&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)

ΦΟΡΣΥΘΙΑ ΠΗΓΗ:

[HTTP://IMAGES.GOOGLE.GR/IMAGES?SVNUM=10&HL=EL&LR=&Q=FORSYTHIA+INTERMEDIA&BTNG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7](http://images.google.gr/images?svnum=10&hl=el&lr=&q=forsythia+intermedia&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7)